

Ella Kuva & Jenni Pöntinen

RISTIINAN AVOIMEN PÄIVÄKOTIRYHMÄN MERKITYS VANHEMMILLE

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

Huhtikuu 2016

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MAMK University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 26.4.2016
Tekijä(t) Ella Kuva & Jenni Pöntinen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalian koulutusohjelma Sosionomi (amk)
Nimeke Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän merkitys vanhemmille	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia vertaistuen kokemuksia Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä. Lisäksi tarkoituksena oli tutkia avoimen päiväkotiryhmän merkitystä vanhemmille. Tavoitteena oli saada vanhempien ääni kuuluviin heille tärkeässä asiassa. Ristiinan avoin päiväkotiryhmä on aloittanut toimintansa vuoden 2015 syksyllä. Koska avoin päiväkotiryhmä on vasta aloittanut, oli ensiarvoisen tärkeää tutkia vertaistuen kokemuksia sekä avoimen päiväkotiryhmän merkitystä vanhemmille.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta vanhempaa Ristiinan päiväkodin tiloissa. Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2016. Haastattelut nauhoitettiin luotettavan tutkimustuloksen takaamiseksi.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin avointa varhaiskasvatusta, vertaistukea, lapsiperheiden arkea, lapsen sosiaalisia taitoja ja vanhemmuutta. Opinnäytetyön avainsanat ovat avoin varhaiskasvatus, vertaistuki, lapsiperheiden arki ja vanhemmuuden tukeminen.</p> <p>Tuloksista nousi esille vertaistuen tärkeys. Vanhempien mukaan avoin päiväkotiryhmä tarjoaa lapsille monipuolisia virikkeitä ja sosiaalisia suhteita. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös toisten vanhempien seuraa ja heidän kanssaan käytyjä keskusteluita. Tuloksista näkyi selvästi, että avoimen päiväkotiryhmän merkitys vanhemmille oli suuri.</p>	
Asiasanat (avainsanat) avoin varhaiskasvatus, vertaistuki, lapsiperheiden arki, vanhemmuuden tukeminen	
Sivumäärä 37 + 7	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteinä varhaiskasvatusjohtajan sekä Ristiinan päiväkodin johtajan tutkimusluvut, haastattelulupa, haastattelurunko sekä avoin päiväkotiryhmä Puuhatuvaan viikko-ohjelma	
Ohjaavan opettajan nimi Virve Jussila	Opinnäytetyön toimeksiantaja Ristiinan päiväkotitoimi

DESCRIPTION

 MAMK University of Applied Sciences	Date of the bachelor's thesis 26.4.2016
Author(s) Ella Kuva & Jenni Pöntinen	Degree programme and option Degree Programme in Social Work Bachelor of Social Services
Name of the bachelor's thesis The importance of the open day care group for the parents	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to study experiences of peer support, in an open day care group in the municipality of Ristiina. Another purpose was to survey the meaning of an open daycare group from the parents' perspective. The aim was at enabling the parents to speak out loud on an important issue. The open daycare group of Ristiina began operating in the Autumn of 2015. Because the group has just begun operation, it is highly important to study the experiences of peer support and the importance of the open daycare group for the parents.</p> <p>In this thesis we used a qualitative research method. The Material for this study was collected by interviewing six parents in the facilities of the daycare center in Ristiina. The interviews were conducted in February 2016. To guarantee the credibility of the research results, the interviews were also recorded.</p> <p>In the theoretical framework of this thesis, we processed early childhood education, peer support, everyday life of families with children, the social capabilities of children, and parenting. The keywords for this research are, open early childhood education, peer support, everyday life of families with children and supporting parenting.</p> <p>From the results emerged the importance of peer support. According to the parents the open day care group can offer children diverse stimulants and social relationships. The parents also gave prominence to the company of other parents and the discussions they had with them. The importance of the open day care group for the parents was clearly indicated in the research results.</p>	
Subject headings, (keywords) open day care, peer support, everyday life of families with children, supporting parenting	
Pages 37 + 7	Language Finnish
Remarks, notes on appendices The research permits of an early pedagogics leader and the manager of Ristiina daycare, interview permit, interview body and the weekly program of open daycare group Puuhatus can be found in the appendices.	
Tutor Virve Jussila	Bachelor's thesis assigned by Ristiinan päiväkoti

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	AVOIN VARHAISKASVATUS	2
2.1	Avoim varhaiskasvatus käsitteenä	2
2.2	Avoim päiväkotitoiminta historiasta nykypäivään	3
3	VERTAISTUKI	5
3.1	Vertaisryhmä.....	5
3.2	Sosiaalinen tuki.....	6
4	LAPSIPERHEIDEN ARKI.....	7
4.1	Vanhempien rooli arjen haasteissa	7
4.2	Lapsiperheiden arjen toimivuus ja yhteiskunta	8
5	LAPSEN OMINAISET TAVAT TOIMIA.....	9
5.1	Liikunta.....	9
5.2	Leikki	10
5.3	Taiteellinen ilmaisu	12
5.4	Sosiaaliset taidot	13
6	VANHEMMUUS JA VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	14
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	16
7.1	Ristiinan avoin päiväkotiryhmä Puuhatupa	16
7.2	Tutkimuskysymykset	17
7.3	Laadullinen tutkimus	17
7.4	Haastattelu	18
7.5	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	20
7.6	Käytännön toteutus ja aikataulu.....	21
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
8.1	Taustatiedot.....	23
8.2	Vertaistuki.....	23
8.3	Vanhempien ajatuksia Puuhatuvan toiminnasta	24
8.4	Avoimen päiväkotiryhmän tärkeys vanhemmille	26
8.5	Vanhempien näkökulma avoimen päiväkotiryhmän tärkeydestä lapsille ...	28
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	29

10	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	30
11	POHDINTA	33

LIITTEET

- 1 Tutkimuslupa
- 2 Päiväkodin tutkimuslupa
- 3 Haastattelulupa
- 4 Haastattelurunko
- 5 Puuhatuvan viikko-ohjelma

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö on tilaustyö Ristiinan päiväkodille, ja sen tarkoituksena on tutkia vertais-tuen kokemuksia Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä sekä avoimen päiväkotiryh-män merkitystä vanhemmille. Tavoitteena on saada vanhempien ääni kuuluviin heille merkityksellisessä asiassa. Avoin varhaiskasvatus on yksi varhaiskasvatuksen osa-alu-eista. Opinnäytetyön tutkimuskohteena on avoin päiväkotitoiminta, joka on yksi avoi-men varhaiskasvatuksen toimintamuodoista.

Avoin varhaiskasvatus on jo nyt, ja tulee olemaan koko ajan tärkeämpi ennaltaehkäi-sevä tukimuoto lapsiperheille. Sosiaali- ja terveysministeriön (2004, 17) tekemän op-paan mukaan lapsiperheiden keskeisimmät voimavarat ovat muut ihmiset, ystävät ja sukulaiset. Viljanen (2010, 17) on tutkinut väitöskirjassaan äidin sosiaalisen tuen tar-peita lapsiarjessa. Hänen mukaansa väsynyt vanhempi tuntee enemmän yksinäisyyttä. Lapsiperheessä toinen vanhemmista on usein yksin kotona. Lapsiperheen arjen järjes-täminen yksin on väsyttävää ja rankkaa. Sosiaaliset suhteet ovat olennainen osa van-hemmuutta ja monet kaipaavatkin kokemusten jakamista sekä aikuista juttuseuraa ym-pärilleen. Tällaisissa tilanteissa avoimen varhaiskasvatuksen merkitys korostuu, koska siellä vanhemmat ja lapset pääsevät osallistumaan kodin ulkopuoliseen toimintaan ja luomaan sosiaalisia suhteita.

Koska avoin varhaiskasvatus on maksutonta, se on merkittävä tukimuoto myös vähätu-loisille lapsiperheille. Lapsiperheiden pienituloisuuden kasvu on kiistatonta. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen Lapsiperhekysely 2012 vastaajista lähes puolet olivat huolis-saan perheensä toimeentulosta. Köyhyyden ja toimeentulovaikeuksien on todettu ole-van merkittävässä yhteydessä lapsen hyvinvointiin. Taloudellisista vaikeuksista kärsi-vät vanhemmat kokevat muita enemmän huolta vanhemmuuden taidoistaan sekä omasta jaksamisestaan. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 85, 218–221.)

Uskomme, että avoimen varhaiskasvatuksen kysyntä ja tarve lisääntyy myös siinä vai-heessa, kun subjektiivinen päivähoito-oikeus rajataan. Rajausta koskee nimenomaan niitä lapsia, joiden vanhempi on kotona, äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai ko-dinhoidontuella (Kurttila & Helander 2014). Jos lapsen päivähoitoa rajataan, niin sosi-

aaliset suhteet ja muut virikkeet vähenevät. Näin ollen lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää, että hän saa sosiaalisia suhteita ja virikkeitä muualta, esimerkiksi avoimesta varhaiskasvatuksesta.

2 AVOIN VARHAISKASVATUS

Avoim varhaiskasvatus on osa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusta järjestetään erinäisissä varhaiskasvatuspalveluissa, jotka ovat valtakunnan linjausten mukaiset. Tällaisia ovat esimerkiksi päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin toiminta. Kunnat, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunnat ovat varhaiskasvatuspalveluiden tuottajia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.) Tässä luvussa käsitellään tarkemmin avointa varhaiskasvatusta sekä avoimen päiväkotitoiminnan historiaa ja nyky päivää.

2.1 Avoim varhaiskasvatus käsitteenä

Avoimen varhaiskasvatuksen määritelmä ei ole yksinkertainen. Syy tähän on se, että eri järjestäjät antavat erilaisia määritelmiä sekä toimintamuotoja avoimelle varhaiskasvatukselle. Määritelmät ja toimintamuodot vaihtelevat niin kunnallisesti kuin alueellisestikin. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan tavoitteena on paikallisten tarpeiden huomioiminen, ja tämä tuo omalta osaltaan myös eroja käsitteen määrittelyyn. Lisäksi avoimessa varhaiskasvatuksessa toimintamuodot ovat määrältään suuria ja määrittelemättömiä. Tämä aiheuttaa hankaluutta hallita kokonaisuus, niin toimintamuotojen määrässä kuin niiden sisällössäkkin. (Alila & Portell 2008, 12.)

Kariluoman (2013) mukaan avoin varhaiskasvatus on toimintamuoto, joka voi olla vaihtoehtona kokopäivähoidolle. Avoimen varhaiskasvatuksen yleisenä tavoitteena on tarjota vähän päivähoidossa oleville tai kotihoidossa oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen monipuolista toimintaa yhdessä muiden lasten ja vanhempien kanssa, sosiaalisia kontakteja ja tukea kasvatuksellisiin asioihin. Avointa varhaiskasvatusta järjestävät kunnat, järjestöt, seurakunnat ja yksityiset palveluntuottajat. Kuntien avoin varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa. Se tarjoaa monenlaista toimintaa,

kuten avoimia päiväkoteja, kerhotoimintaa, leikkitoimintaa, leikkiuistoja sekä perhekerhoja. Toimintamuodot sekä niiden nimet voivat vaihdella kunnittain (Alila & Portell 2008, 12–14.)

2000-luvulla avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen on kasvanut. Kuntia kannustetaan yhä enemmän kehittämään päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluja moninaisemmiksi. Perheille halutaan tarjota enemmän vaihtoehtoisia palveluita perinteisen päiväkotijärjestelmän ja perhepäivätoiminnan sekä kokopäivä- ja osapäivähoidon lisäksi. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot ovat myös tulleet monipuolisemmiksi ja perheisiin liittyvä painotus on näkynyt viime vuosina esimerkiksi kasvaneissa perhekeskuksissa ja perhekahvila-toiminnoissa. (Alila & Portell 2008, 18.)

Koska avoinvarhaiskasvatus on osa varhaiskasvatusta, varhaiskasvatuslaki on myös avoimen toimintaa ohjaava laki. Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.8.2015 ja se tuli päivähoitolain tilalle. Lakia ei uudistettu kokonaan, vaan aikaisempi päivähoitolaki ns. päivitettiin tähän päivään ja nimettiin varhaiskasvatuslaiksi. (Mahkonen 2015, 11.) Varhaiskasvatuslakia tulee soveltaa kunnan tai muiden palveluntuottajien järjestämään varhaiskasvatukseen, jota toteutetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Avoimen varhaiskasvatuksen voidaan olettaa kuuluvan ”muuhun varhaiskasvatukseen”, koska siitä ei ole erillistä mainintaa laissa. (Opetushallitus 2016.)

2.2 Avoin päiväkotitoiminta historiasta nykypäivään

Avoimien päiväkotien sanotaan saaneen alkunsa Englannista (Alila & Portell 2008, 17). Englantilainen pienen lapsen äiti Belle Tutaev kirjoitti 1960-luvulla sanomalehteen kirjoituksen, jossa hän vaati pienille lapsille enemmän lastentarhoja ja leikkipaikkoja. Belle sai kirjoitukselleen yli 100 vastausta. Vastauksista kävi ilmi, että Englannissa oli paljon vanhempia, jotka olivat huolissaan lasten leikkipaikkojen ja virikkeiden vähyydestä. Belle järjesti yhdessä toisten vanhempien kanssa vuonna 1962 järjestön nimeltään ”The Association of Pre-school Playgroups”, jossa lapset saivat leikkiä ja nauttia toistensa seurastaan. (Playgroup 2016.)

Avoimet päiväkodit rantautuivat Suomeen Ruotsin kautta 1970-luvun lopussa. Vuonna 1978 avoin päiväkotitoiminta alkoi Suomessa sosiaalihuollin koordinoima kokeilutoimintana ja se jatkui aina vuoteen 1983. Vuodesta 1984 avoimet päiväkodit määriteltiin osaksi leikkitoimintaa. Leikkitoiminnan toimintamuotoja olivat avointen päiväkotien lisäksi: kesäleikkipuistotoiminta, puistotätitoiminta, kerhotoiminta, päiväkerhot, leikkikerhot ja leikkivälinelainaamot. Avointen päiväkotien tehtävänä oli antaa kasvatusterveystukea sekä vähentää eristäytyneisyyttä lapsiperheissä. Tärkeänä nähtiin vanhempien ja muiden lasta hoitavien aikuisten rohkaiseminen ja aktivoiminen kasvatukseen liittyviin keskusteluihin yhdessä ammattikasvattajien kanssa. Avoimen päiväkodin toiminnan tarkoituksena oli, että aikuisella on koko ajan vastuu lapsesta ja toimintaan ei tarvinnut ennakkoilmoittautua ollenkaan. Lasten leikkiessä ja askarrellessa toisten lasten kanssa, aikuisilla oli omaa ohjelmaa. Avoimia päiväkoteja avattiin sellaisiin kuntiin, joissa ei ollut ympärivuotista leikkipuistotoimintaa. Avoimet päiväkodit kuuluivat usein osaksi tavallista päiväkotia. Ryhmässä täytyi olla kaksi kasvatustai hoitohenkilöstä, mutta sitovia ryhmämitoituksia lasten ja aikuisten suhteen ei tehty. Ryhmän koko vaikutti siihen, tuliko kahden hoitohenkilön lisäksi muuta henkilökuntaa. (Alila & Portell 2008, 15–17.)

Nykyään avoimen päiväkodin palvelut ovat suunnattu alle kouluikäisille lapsille ja heitä kotona hoitaville vanhemmille. Avoimessa päiväkodissa lapset voivat leikkiä virikkeellisessä ympäristössä ja harjoittaa sosiaalisia taitoja toisten lasten ja aikuisten kanssa. Lasten leikkiessä aikuiset voivat keskustella muiden perheiden ja työntekijöiden kanssa lapsen kasvatuksesta, kehityksestä, lapsiperheen arjesta ja vanhemmuudesta. Toiminnassa vanhemmat ovat vastuussa lapsistaan, mutta työntekijät ovat apuna ja tukena lasten hoidossa. (Rovaniemen kaupunki 2016.) Työntekijät vastaavat myös toiminnan sisällöstä (Kariluoma 2013, 8). Avoin päiväkoti perustuu aktiiviseen yhdessäoloon. Toimintaan ei tarvitse ennakkoilmoittautua ja se on maksutonta. Yksityiset hoitajat ja kunnalliset perhepäivähoitajat eivät voi hyödyntää avoimen päiväkotitoiminnan palveluja työssään. (Rovaniemen kaupunki 2016.) Mikkelin kaupungin nettisivuilla ei ole kattavaa määritelmää avoimesta päiväkodista, joten opinnäytetyössä käytetään Rovaniemen kaupungin määritelmää.

3 VERTAISTUKI

Vertaistuelle on olemassa monia määritelmiä. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan (2016) vertaistuki on samantyyliisessä elämäntilanteessa olevien ihmisten kokemusten ja tiedon vaihtoa, arvostavassa ilmapiirissä. Vertaistuessa samankaltaisia prosesseja elämässään käsitelleet ihmiset tukevat toinen toisiaan vastavuoroisesti. Vertaistuen avulla ihmiselle tulee tunne ja kokemus siitä, ettei hän ole tilanteessa yksin. Vertaistuessa osapuolet saavat omaan tilanteeseensa käytännön vinkkejä sekä siihen liittyvää tietoa, jotka auttavat arjessa selviytymiseen. Vertaistuki tunnetaan myös muutosprosessina ja voimaantumisenä. Näiden kautta ihminen voi löytää ja tunnistaa omat vahvuutensa ja voimavaransa, ja tällöin ottaa vastuuta omasta elämästään. Kinnunen (2006, 35) puolestaan määrittelee vertaistuen yhteisölliseksi ja omaehtoiseksi tueksi sellaisten ihmisten kesken, joilla on jokin kohtalonyhteys. Ominaista vertaistuelle on, että se ei ole välttämättä tarkoituksenhakuista toimintaa, vaan sitä voidaan kutsua itse itseään ruokkivaksi sosiaaliseksi prosessiksi.

3.1 Vertaisryhmä

Vertaisryhmillä on erilaisia määritelmiä, riippuen ryhmän sisällöstä. Mannerheimin lastensuojeluliiton (2016) mukaan vertaisryhmiin osallistuvat vanhemmat, jotka ovat sillä hetkellä samanlaisessa elämäntilanteessa. Lähtökohtana vertaisryhmälle on vanhempien välinen vuorovaikutus. Tieto ja tunne siitä, että maailmassa on muitakin vanhempia joilla on samanlaisia arjen haasteita, lisää vanhempien sekä lasten hyvinvointia.

Samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten tapaaminen on vanhempien mielestä tärkeää. Tapaamiset ryhmissä auttavat pienten lasten vanhempia muodostamaan uusia sosiaalisia verkostoja. (Viljamaa 2003, 50.) Vertaisryhmissä voi muodostua jopa ystävyysuhteita, jotka omalla osallaan tarjoavat uutta ja jatkuvaa tukea (Kinnunen 2006, 37). Vaikka asiantuntijoilta saa hyödyllistä ja arvokasta tietoa, niin vanhemmat kokevat että on helpompaa vastaanottaa tietoa vertaisryhmältä. Monia vanhempia auttaa kuuluksi ja ymmärretyksi tuleminen ja tieto siitä, että ongelmia on myös muillakin vanhemmilla. Ongelmien jakamisessa on todettu olevan positiivista vaikutusta myös vanhempien yksinäisyyteen ja yleiseen hyvinvointiin. (Viljamaa 2003, 50.) Uusimäen (2005, 53–54) mukaan avoimiin päiväkoteihin osallistuvat perheet haluavatkin edistää sekä

vanhemman että lapsen hyvinvointia. Osallistumisen kautta vanhempi ja lapsi saavat vertaistukea ja piristystä arkeen.

Vertaisryhmän merkitys on myös lapselle tärkeää. Lapsi kiinnostuu luonnostaan omakäisistään lapsista. Kaveri- ja ystävyysuhteet ovat yhtä tärkeitä niin lapsille, kuin aikuisillekin. Vertaisryhmässä lapsi voi harjoitella niitä taitoja, joita hän on saanut esimerkiksi perheestään. Vertaisryhmien avulla lapsi saa kokemuksia sosiaalisista tilanteista ja hänen on mahdollisuus harjoitella erilaisia rooleja. Vertaisryhmistä lapsi löytää itselleen ikäistensä seuraa, kavereita ja ystäviä. (Ritmala ym. 2010, 167.)

3.2 Sosiaalinen tuki

Yksi terveyden ylläpitämä tekijä on yhteisön antama sosiaalinen tuki. Sosiaalisella tuella tarkoitetaan niitä voimia ja resursseja, joita ihminen saa ollessaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. (Kinnunen 2006, 37–39.) Liian usein lapsiperheet jäävät yksin. Kasvatus- ja lastenhoitokäytännöt eivät kulje välttämättä enää sukupolvelta toiselle, eikä nuorilla vanhemmilla ole välttämättä lähipiirissä sellaisia aikuisia, joilta saisi neuvoja ja vinkkejä oman vanhemmuuden tueksi. Lapsien kohteluun arkipäiväisissä tilanteissa vaikuttavat monet tekijät, kuten perheen sisäiset tekijät, taloudellinen tilanne, saatavilla oleva päivähoito ja sen laatu, naapurit, lähiympäristö ja koko sosiaalinen verkosto. (Viljamaa 2003, 24.)

Perheiden keskeisiä voimavaroja ovat perheen ulkopuolelta saatu sosiaalinen tuki. Muualta saatu sosiaalinen tuki vaikuttaa vanhempien hyvinvointiin, joka puolestaan heijastuu lapseen. (Kinnunen 2006, 37–39.) Vanhemman on kuuluttava johonkin sosiaaliseen verkkoon, jotta hän voi saada sosiaalista tukea. Sosiaalinen verkko voi olla esimerkiksi jokin ryhmä, perhe, ystävät tai julkiset palvelut. Sosiaalisen tuen merkitys korostuu stressin vähenemisessä, joka omalta osaltaan luo positiivisen vaikutuksen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Sosiaalinen verkko on välttämätön edellytys tuen saantiin, mutta se ei kuitenkaan aina ole takaamassa tukea. (Viljamaa 2003, 24–25.)

Sosiaalisella tuella on monia muotoja ja niitä on eritelty eri tavoin. Kaksi asiaa on kuitenkin vakiintunut sosiaalisen tuen määritelmään. Ensimmäisenä, vanhemmalla on oltava tarpeeksi ihmisiä ympärillään, joiden apuun voi tarvittaessa turvautua. Toisena vakiintuneena asiana on se, että tuen pitää tarjota jonkinlaista tyydytystä. Sosiaalisen tuen tehokkain tuki on saavutettavissa kuitenkin silloin, kun tukijan ja tuettavan elämäntilanteet ovat samanlaiset ja heidän ymmärryksensä kohtaavat emotionaalisella tasolla. (Viljamaa 2003, 25.) Voitaisiin siis olettaa, että avoin päiväkotitoiminta toimii eräänlaisena sosiaalisena verkkona, koska se toimii lapsiperheiden kohtauspaikkana ja siellä vanhemmat voivat tutustua samanlaisessa elämäntilanteessa oleviin perheisiin. (Savonlinnan kaupunki 2016.)

4 LAPSIPERHEIDEN ARKI

Arki on jokaiselle niin tuttu asia, että pidämme usein siinä tapahtuvia toimintoja, tapahtumia ja ilmiöitä itsestäänselvyyksinä. Arjen tutkiminen ja käsitteellistäminen on kuitenkin melko hankalaa. Lapsiperheiden arkea kuvataan usein kiireiseksi hullunmyllyksi, jonka osana ovat samat toistuvat tapahtumat ja rutiinit viikosta toiseen. Arjen rytmittäjinä ovat vanhempien työaikojen lisäksi lasten hoito- ja kouluajat, ulkoileminen, ruokailuajat, harrastukset ja nukkumarytmi. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 15.) Nykyperheissä arki on pitkälti tunnetyötä, rutiinien ja käytäntöjen sopimista sekä rytmien ja aikataulujen yhteensovittamista. Arki rakentuu yhteiskunnan luomissa puitteissa sekä poimien tapoja ja perinteitä kulttuurista. Arki ei nykyään ole jokapäiväistä selviytymistä, vaan arjen haasteet koostuvat enemmänkin ajan riittävyydestä sekä perheen, työn ja muiden tärkeiden elämänalueiden yhteensovittamisesta. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 13.)

4.1 Vanhempien rooli arjen haasteissa

Jokisen (2005), Korvelan (2003), Salmen sekä Lammi-Taskulan (2004) tutkimusten mukaan haastavia tilanteita lapsiperheessä ovat vaikeudet perhe-elämän, työn ja muiden elämänympäristöjen yhteensovittamisessa. Lapsiperheen arjen hankaluudet liitetään erityisesti siirtymätilanteisiin, jossa siirrytään kodista toisiin toimintaympäristöihin.

Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi aamulähdöt. (Rönkä ym. 2009, 16.) Arkiaamut ovatkin lapsiperheissä usein todella haastavia, jopa kaoottisia (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 117). Myös perheiden monilukuisuus tuo perheen arkeen kitkaa, sillä jokaisen perheenjäsenen tarpeet ja elämänrytmit täytyy huomioida yksilöllisesti. Edellä mainitut asiat eivät yksittäin ole suuria, mutta kasaantuessaan ne voivat aiheuttaa vanhemmille stressiä. (Rönkä ym. 2009, 16.) Vanhemmilla on arjessa merkittävä rooli. Vastuullisen vanhemman tulee pitää lapsiperheen arki hallussa. Siihen kuuluvat arjen perustyöt tehdään koko perheen hyväksi ja näin ollen esimerkiksi kodin siivoamiseen on tärkeää kaikkien osallistua omien taitojensa mukaan. Koska ruuanlaitto ja kotityöt rytmittävät perheiden arki-illat, vanhemmat saattavat huomata, ettei yhteiselle tekemiselle ole jäänyt aikaa. Vanhemmasta eri ruokien tekeminen joka päivä saattaa tuntua rankalta, mutta lapsi tarvitsee kaksi lämmintä ruokaa päivässä kasvaakseen. Lapsen tulisi myös ulkoilla vähintään kaksi tuntia päivässä. Näin ollen on tärkeää, että vanhemmilla on arjessa selvillä keskinäinen työnjako. Sen avulla arjen sujuvuus parantuu, kodin myönteinen ilmapiiri nousee eikä toiselle vanhemmista kasaannu kohtuuttoman paljon kotitöitä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 114–120.)

Kaikki arjen eri vaatimukset asettavat vanhemmille paljon paineita ja stressiä arjen sujuvuudesta ja lapsen tarpeisiin vastaamisesta. Arki onkin usein vanhemmille kiireellistä ja haastavaa. Jokaisen vanhemman täytyisi yrittää löytää arjen keskeltä omaa rauhoittumisaikaa. Täytyy muistaa olla armollinen itselleen. Kukaan ei jaksakaan tehdä kaikkea eikä pidäkään jaksaa. Arki ei ole aina helppoa. Tärkeintä on kiireiden ja vastoinkäymistenkin keskellä luoda lapselle lämmin, kannustava perhe, jossa riittää kaikille hyväksymistä, iloa ja rakkautta. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 148–154.)

4.2 Lapsiperheiden arjen toimivuus ja yhteiskunta

Lapsiperheille ei ole kuntien nykyisessä talousahdingossa tarjolla kovinkaan paljoa kodinhoitoapua. Monilla perheillä on myös lähiverkoston puutetta. Tästä syystä heille pyritään järjestämään erilaisia verkostoja ja palveluita samassa elämäntilanteessa olevien kesken, esimerkiksi avoin päiväkotiryhmä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 44.) Yhteiskunta vaikuttaa myös muilla tavoin lapsiperheiden arkeen ja hyvinvointiin. Esimerkiksi yhteiskunnan luoma lainsäädäntö sekä päivähoitojärjestelmä vaikuttavat lapsen maailmaan sekä suoraan että vanhempien kautta. Lapsen hyvinvointi koostuu paljolti siitä,

millaiset kasvuolot he vanhemmiltaan saavat. Yksittäisen perheen elinolot vaikuttavat myös yhteiskunnallisiin elinoloihin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010,47.) Yhteiskunta pitää myös nykyisin yhä useampia palveluitansa auki 24 tuntia vuorokaudessa ja siten myös yö- ja iltatyöt lisääntyvät. Näin ollen voi olla hankalaa sovittaa yhteen päivähoitoajat, vanhempien työajat sekä lasten arkipäivän rutiinit. (Rönkä ym. 2009, 16.)

5 LAPSEN OMINAISET TAVAT TOIMIA

Liikkuminen, leikkiminen sekä taiteen ilmaiseminen erilaisin keinoin ovat lapselle luonnollisia ja ominaisia tapoja ajatella ja toimia. Avoimen päiväkotiryhmän toiminnan suunnittelussa tulisi ottaa huomioon lapsen ominaiset tavat toimia. Lapsen luontainen toimintatapa tukee hänen osallistumismahdollisuuksiaan, hyvinvointiaan sekä käsitystä itsestään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.) Lapsen ominaiset tavat toimia ovat tärkeitä ottaa teoriassa esille, koska Puuhatuvan viikko-ohjelma (Liite 5) rakentuu niiden ympärille.

5.1 Liikunta

Varhaiskasvatuksessa liikunnalla on monia tärkeitä rooleja. Liikunta luo pohjan lapsen kasvulle ja hyvinvoinnille. Liikkuessaan lapsi ilmaisee tunteita, oppii uusia asioita, ajattelee sekä tutustuu itseensä ja ympäristöönsä. Liikunta varhaiskasvatuksessa on merkittävä osa lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja motoristen taitojen harjoittamista. Lapselle on ominaista liikkua ja liikkuminen on osa lapsen leikkiä, arkea ja oppimista. Liikunnan myötä lapsi oppii motorisia taitoja, oman kehon tuntemusta, minäkuvan kehittämistä, liikunnan perusliikkeitä, kasvaa ja kehittyy liikkumisesta nautittavaksi yksilöksi. Liikunnan avulla voidaan myös harjoitella erilaisia käsitteitä, kieltä sekä matematiikkaa. (Heikka ym. 2009, 27.)

Lapsi liikkuu luontaisena osana elämää ja se on lapsen keino tutustua ihmisiin, ilmiöihin ja ympärillä olevaan ympäristöön. Jokaisen varhaiskasvatuksen orientaatio on integroitu liikkumiseen. Liikunnan myötä lapsi kehittyy, koska sillä on suora yhteys lapsen motoriseen, havaintomotoriseen sekä aivojen kehittymiseen. Lapsen liikkuminen edesauttaa myös sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä minäkuvan ja itsetunnon

kehitystä. Lapsen terve arvostus itseään kohtaan sekä itseluottamus kehittyä oman kehon tuntemuksien kokemuksien kautta. Lapsen liikunnan suunnittelussa täytyy ottaa huomioon sekä liikkumaan oppisen ja liikkeen avulla oppimisen mahdollistuminen. Motoristen toimintojen havainnointi kertoo liikuntataitojen lisäksi myös lapsen taitojen, oman toiminnan ohjauksen sekä itsesäätelyn kehittymistä. Tällöin sillä on selvä yhteys kaikkeen lapsen oppimiseen. (Heikka ym. 2009, 27.)

Hyvä varhaiskasvatusympäristö edesauttaa lapsen liikkumisen halua, innostaa kehittämään omia taitojaan sekä herättää halun oppia uutta. Hyvän ympäristön tulisi olla liikkumaan ja leikkimään motivoiva, mutta sopivassa määrin haasteellinen. Lapselle keskeisin liikuntapaikka on piha, joten sen olisi hyvä olla liikkumiseen houkutteleva. Luonnon ja erilaisten liikuntapaikkojen mahdollisuudet kannattaa käyttää. Myös sisätiloissa lapsilla tulisi olla mahdollisuus vauhdikkaisiin liikuntahetkiin, peleihin ja leikkeihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 23.) Tarjoamalla lapsille mahdollisuus joka päiväiseen liikkumiseen ja antamalla liikkumiseen kannustava sekä innostava ympäristö, luodaan pohja liikunnallisen elämäntavan kehitykselle (Heikka ym. 2009, 27).

5.2 Leikki

Onko leikille riittävästi tilaa ja aikaa? Sinkkosen (2006, 206) mukaan lapsen leikkiaika vuorokaudessa voi jäädä vähäiseksi. Aikuisten työntekeä tai muut velvoitteet eivät ole uhka leikille, vaan pikemminkin päivähoidon päivien struktuurit. Päiväkodissa päivät jakautuvat useasti tietyllä tavalla, mikä hankaloittaa pitkäkestoisten leikkien kehittämisen. Avoin päiväkotiryhmä on pitkälti vanhemman ja lapsen yhdessäoloa sekä leikkiä, joten leikille jää tarpeeksi aikaa. Leikillä on suuri merkitys lapsen sosiaaliseen, emotionaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen. Lapsen leikkiminen auttaa mm. kielen, joustavan yhdistämisen, ongelmanratkaisutaidon, syy-seurausajattelun sekä assosiativisuuden kehittämisessä. Leikkimisessä lapsi oppii myös erottamaan ulkoisen todellisuuden leikistä. Sosiaalinen vuorovaikutus, lapsen oma itsetunto, moraalit ja erilaiset arvot kehittyvät leikin varjolla. Leikkiessään lapsi käsittelee ja oppii sääntöjä, esineiden toimintatapoja, yhteistoimintaa ja tunteiden säätelyä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016.)

Lapsi oppii leikkiessään paljon asioita, mutta ei leiki oppiakseen. Leikki on lapselle ominainen tapa toimia ja oppia (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016). Lapset hyödyntävät kaikkea näkemäänsä, kokemaansa ja kuulemaansa asiaa tai esinettä leikeissään (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 21). Lasten leikkiä on hyvä käyttää apukeinona opettellessaan esimerkiksi hyviä tapoja, arjen asioita ja tietoja. Oppiminen leikin kautta on iloista ja elämänläheistä. Leikkiminen tulee järjestää aina lapsen ehdoilla. Aikuisilla saattaa olla väheksyvä näkemys lapsen leikkiin, mutta todellisuudessa se on lapselle arkipäivän terapiaa ja sitä ei saa missään nimessä väheksyä. Leikki auttaa lasta ympäristöön sopeutumisessa ja erilaisten ratkaisujen keksimisessä. Leikissä lapsella on mahdollisuus harjoittaa taitoja ilman pelkoa epäonnistumisesta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016.) Leikin avulla kehittyy mm. kieli, luovuus, ajattelu, havainnoiminen, kehon hahmottaminen, vastuun ottaminen, itsehillintä, mielikuvitus, karkea- ja hienomotoriikka, ongelmanratkaisu ja keskittyminen (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2010).

Pieni lapsi oppii paljon käsittelemällä ja havainnoimalla ympäristöä ja ympäristössä olevia esineitä. Lapsi oppii havainnoillaan mm kuuntelemaan tuottavatko esineet ääntä, ovatko ne pieniä vai isoja, onko niissä liikkuvia osia vai ovatko ne pehmeitä vai kovia. Varhaiset kokemukset edesauttavat lasta jäsentämään havaintojaan sekä eriyttämään toimintoja niin, fyysisen ympäristön asettamat vaatimukset täyttyvät. Lapsi pyrkii soveltamaan aikaisemmin opittuja taitojaan uusiin kohteisiin kokeilemalla ja toistamalla. (Sinkkonen 2006, 89.)

Lapsen esineleikit 1-2 vuotiaina antavat mahdollisuuksia luoda sosiaalisia vuorovaikutussuhteita, ilmaista tunteita ja saada uusia oppimiskokemuksia. Leikki siis edesauttaa sosiaalisten taitojen kehittymistä. Toisen ikävuoden alkupuolella esinetoiminnot alkavat eriytyä. Lapsi tietää, mikä tarkoitus on esimerkiksi lusikalla, nukella, mukilla ja autolla, sekä osaa yhdistää niihin sopivia toimintoja. Tällä leikin tasolla lapsi haluaa saada lisää tietoa esineestä ja sen käytöstä esimerkiksi pudottamalla esineen, jotta näkee mitä seurauksia se tuo tullessaan. Lapsen huomio ja toiminnot ovat aluksi vain yksittäisissä esineissä, mutta vähitellen leikitavaroiden käyttö monipuolistuu. Monipuolistumisella tarkoitetaan sitä, että lapsi kykenee yhdistelemään esineitä, tarkoituksenmukaisesti. (Sinkkonen 2006, 89–90.)

Noin 3-vuoden iässä lapsi alkaa hakeutua oman ikäistensä seuraan (Ritmala 2010, 204). Monesti leikin motiivit ja muut innostavat asiat ovat kunnossa, joten lasten keskinäinen leikki alkaa silloin, kun siihen on tarpeeksi otollinen hetki. Leikkikavereilla on merkittävä vaikutus leikki-ideoihin sekä niiden toteuttamiseen. Kun leikissä on mukana enemmän kuin yksi leikkijä, kompromissien teoilta ei voi välttyä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016.) Roolileikkien merkitys alkaa näkymään kolme vuotiaan lapsen leikeissä (Ritmala 2010, 204). Roolileikin voidaan sanoa olevan varhaislapsuuden leikin muodoista se tärkein. Lapsen esittäessä jotain roolia, hän erottaa henkilön tunnuspiirteitä ja tekoja ja osaa siksi asettua kyseiseen rooliin. Tässä leikin vaiheessa myös lapsen kieli monipuolistuu ja jatkaa kehittymistään. Sosiaalisten taitojen harjoittelu on roolileikkien tärkeä osa-alue ja sitä tulisi harjoittaa yhdessä aikuisen kanssa. (Karjalainen & Rouhento 2006.)

Noin 4-5 vuotiaan lapsen leikeissä nousee esille yhteisleikit. Yhteisleikin merkitys näkyy sosiaalisessa kanssakäymisessä. Yhteisleikissä lapsi pyrkii yhteiseen tavoitteeseen eli päämäärään niin, että jokainen hoitaa oman osuutensa. Roolileikkien merkitys muuttuu sosiaaliseksi ja vastavuoroiseksi tapahtumaksi. Lapsi pystyy ja osaa luoda omatoimisesti kaverisuhteita ja osallistumaan itselle merkityksellisiin toimintoihin. Tämä taito on erittäin merkittävä lapsen tulevaisuutta ajatellen. (Karjalainen & Rouhento 2006.)

Leikki kaikessa monipuolisuudessaan kehittää kokonaisvaltaisesti lapsen hieno- ja karkeamotoriikan taitoja. Jokainen lapsi kehittyy yksilöllisesti ja kiinnostuu erilaisista leikeistä eri herkkyyksien mukaisesti. Liikkuvat lapset saattavat nauttia enemmän esimerkiksi pihaleikeistä tai leikeistä, joissa leikitään enemmän koko kehon kanssa. Toiset lapset puolestaan piirtelevät ja rakentelevat, jotka kehittävät enemmän lapsen hienomotorisia taitoja. Aikuisen tulee ottaa huomioon, että lapsi saa kokemuksia ja taitoja molemmista osa-alueista sekä rohkeutta kokeilla uutta. (Karjalainen & Rouhento 2006.)

5.3 Taiteellinen ilmaisu

Oppimisen ilo ja elämyksellinen toiminta syntyvät taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen myötä. Taiteellinen kokemus ja ilmaisu auttavat lasta kehittymään yksilönä sekä ryhmän täysivaltaisena jäsenenä. Lapselle tulisi mahdollistaa monipuolinen taiteellinen kokeminen ja ilmaisu, koska varhaislapsuudessa koettujen taiteellisten ilmiöiden varaan

kytkeytyvät myöhemmällä iällä tehdyt valinnat. Toiminnan suunnittelussa tulee huomioida lapsen omat kiinnostuksen kohteet ja havainnot. Kasvattajan tehtävä on havainnoida ja dokumentoida lapsen mielenkiinnon kohteita sekä tavoitteita taiteellisen ilmaisun kehittämisessä. Myös taiteen kokeilun järjestäminen ja kehittyminen sen eri osa-alueilla kuuluvat kasvattajan rooliin. Havainnoinnissa kasvattaja tarkkailee sitä, miten eri taiteen alueet ja ilmaisun mallit näyttäytyvät lasten toiminnassa. Esimerkiksi musiikkihetkellä kasvattaja tarkkailee lasten laulamista, kuuntelemista ja soittamista. Havaintojen perusteella kasvattajan on helppo suunnitella monipuolisia harjoituksia, jotka vahvistavat lasten musiikillisia taitoja. Lisäksi erilaiset luovat ilmaisut edellyttävät lapsilta monien aistien sekä motoristen taitojen käyttöä. Myös näissä asioissa tulee tarkkailla, havainnoida sekä arvioida lapsen oppimista ja kehitystä. (Heikka ym. 2009, 28–29.)

Päiväkodin ja esiopetuksen välineillä ja toimintaympäristöllä on laaja merkitys taiteellisessa toiminnassa. Esimerkiksi lapsen musiikillisen oppimisen ja innostuksen kannalta on erittäin tärkeää, että opettaja on itse innostunut musiikista ja hänellä on kyky hyödyntää luovalla tavalla päiväkodin musiikkivälineitä. Taideaineiden opetuksessa tulee huomioida toimintaympäristö kokonaisvaltaisesti. Toimintaympäristön tulee olla sellainen, että se kannustaa ja innostaa lapsia piirtämään, laulamaan, maalaamaan ja kuuntelemaan musiikkia oma-aloitteisesti. Taiteen sisältöalueet ovat melko suurena osana lapsen leikkiä ja toimintaa. Kasvattajan olisikin hyvä havainnoida sitä, miten erilaiset ilmaisun muodot näyttäytyvät lapsen leikissä. Kasvattajan tulee miettiä ja pohtia, miten varhaiskasvatuksen luova toiminta ja kokeminen edesauttavat lasta omien tunteiden ja kokemusten ilmaisemisessa. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon se, miten lapsen mielenkiinnon kohteet voitaisiin liittää varhaiskasvatuksen sisällöllisiin orientaatioihin sekä kielen kehitykseen. Myös uusien kokemusten ja elämysten tarjoaminen eri taiteen osa-alueilla tulee huomioida toiminnan suunnittelussa. (Heikka ym. 2009, 28–29.)

5.4 Sosiaaliset taidot

Ihminen kehittyy, kasvaa ja oppii ollessaan toisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa. Jotta lapsi pystyy luomaan yhteyden muihin, hänellä tulee olla sekä sosiaalisia taitoja että vuorovaikutustaitoja. Ensimmäisen kolmen vuoden aikana lapsen sosiaalisessa ke-

hityksessä tapahtuu huimaa kasvua. Jotta lapsen sosiaaliset taidot kehittyisivät, hän tarvitsee aikuisen ohjausta sekä paljon jokapäiväisiä sosiaalisia tilanteita. Aikuisen tulee kertoa lapselle, kuinka sosiaalisissa tilanteissa tulee toimia. Vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen tukemisessa tärkeää ovat nimenomaan arkipäiväiset toistuvat tilanteet. (Aaltonen ym. 2008, 33.)

Sosiaaliset virikkeet ja kaverisuhteet ovat merkityksellisiä sekä lapsen kehitykselle että henkilökohtaisesti lapselle itselleen. Jo hyvin pienet lapset haluavat osallistua vuorovaikutustilanteisiin. Erilaisten ryhmien avulla lapsi saa mahdollisuuden sosiaalisten suhteiden hankkimiselle. Kaverisuhteet opettavat lapselle monenlaisia asioita. Lapsi oppii ryhmässä empatiakykyä ja sosiaalisia taitoja. Sosiaaliset suhteet ovat merkityksellisiä erityisesti siksi, että ne lisäävät lapsen sosiaalista identiteettiä sekä ovat tärkeä osa lapsen arkipäivää. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 90–95.) Kaverisuhteiden muodostamiseen liittyy olennaisena osana myös lapsen turvallisuuden tunteen ylläpitäminen. Pienet lapset etsivät aikuis- ja kaverisuhteissaan ystävyyttä, kumppanuutta ja emotionaalista suhdetta. Ystävyyssuhteiden luonti tapahtuu lapsilla varhain. Jo alle 3-vuotiaiden lasten keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa tulee esille ystävyyteen liittyviä asioita, kuten: uskollisuus, jakaminen, yhdessä tekemisen ilo sekä läheisyys. Lapsen arjessa sosiaalisilla suhteilla on siis hyvin tärkeä rooli. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 91–95.)

6 VANHEMMUUS JA VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Vanhemmuuden roolikartan mukaan vanhemmuudessa on viisi keskeistä pääroolia, jotka ovat: elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja ja rakkauden antaja. Näihin vanhemmuuden päärooleihin liittyy lisäksi alaroolit, jotka ovat pääroolien toiminnan ja teon tasot. Esimerkiksi vanhemmuuden päärooli elämänopettaja, pitää sisällään useita alarooleja, muun muassa: arkielämän taitojen opettaja, oikean ja väärän opettaja, mallin antaja, arvojen välittäjä ja sosiaalisten taitojen opettaja. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 24.)

Vanhemmuus on vuorovaikutuksellinen tapahtuma, johon vaikuttaa aina sekä vanhemman että lapsen persoonallisuus. Vanhemmuudesta pitää uskaltaa puhua. Vanhemmuuden taitoja voi kehittää jakamalla ajatuksia ja kokemuksia toisten samassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa. Vanhemmuus itsessään on jatkuvaa kasvamista. Siksi oman

lapsensa tarpeita ei voi täydellisesti tyydyttää. Riittävään vanhemmuuteen riittää usein se, että kotona on läsnä oleva, turvallinen aikuinen. Aikuisen täytyy kestää lapsen tunteet ja vastata lapsen tarpeisiin. Aikuisen täytyy myös tarjota rajoja ja rakkautta sopivassa suhteessa. (Kristeri 2002, 11, 23.)

On tärkeää, että vanhemmat tiedostavat omat tarpeensa ja tunteensa sekä tuntevat oman sisimpänsä ja persoonallisuutensa. Kun vanhemmalla on vahva itsetunto ja hänen hyvinvointinsa on hyvä, hän on myös läsnäoleva ja turvallinen aikuinen. Läsnäoleva vanhempi huomaa asioita ja uskaltaa puhua erilaisistakin asioista. Perheessä, jossa on läsnäolevaa vanhemmuutta, jaetaan tapahtumia, toiveita ja pettymyksiä. Siellä kuunnellaan, keskustellaan, uskalletaan pyytää apua sekä puretaan ja näytetään tunteita. Tällaisessa perheessä perheenjäsenet (etenkin lapset) tietävät, ettei heitä hylätä, sanoisivatpa he mitä tahansa. Koska tunteet ja tarpeet ovat läsnä, siellä tunnetaan myös läheisyyttä. Tällaisen perheen vanhemmat tietävät mitä tahtovat ja toimivat sen mukaisesti kantaen seuraukset. Varsinkin lapsella on useita tarpeita, kuten turvallisuuden tarve, fyysiset perustarpeet, rakastetuksi tulemisen tarve ja arvostuksen tarve. Jos vanhemmilta puuttuu kosketus omiin tarpeisiinsa, eivät he voi täysin tietää, miten tukea ja kunnioittaa lapsensa tarpeita riittävästi. (Kristeri 2002, 24—25, 45.)

Vanhemmuuden tukeminen nivoutuu käsitteenä perheiden tukemiseen, sillä vanhemmuutta pohdittaessa täytyy ajatella aina ensisijaisesti perheen lapsien hyvinvointia ja sitä, millaista vanhemmuutta he saavat perheessä. Lapsen hyvinvointi saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä. (Lounatvuori & Lindqvist 2008, 42.) Vanhemmuuden tukemiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa (Korhonen & Holopainen 2015, 11). Perusajatuksena on tukea vanhempia lasten kasvatuksessa, arjen sujumisessa, elämänhallinnassa sekä sosiaalisen tukiverkoston luomisessa. Käytännössä vanhempien tukeminen on keskusteluapua, ajatusten ja tunteiden jakamista, neuvojen antamista sekä lastenhoitoa. (Lounatvuori & Lindqvist 2008, 42–43.)

Sosiaalisella tuella on merkittävä vaikutus vanhemmuuteen. Vanhemmuuden laatuun sekä äitinä ja isänä olemiseen ja jaksamiseen vaikuttavat sosiaalinen tuki ja sosiaalinen verkko. Toimiva sosiaalinen verkosto auttaa vanhempia kohtaamaan vanhemmuuden haasteet. Viljamaan (2003, 25–26) mukaan sosiaalisen verkoston vaikutukset voivat heijastua joko epäsuorasti tai suorasti vanhemmuuteen. Epäsuorat vaikutukset näkyvät

muun muassa vanhempien henkisen jaksamisen puolella, kun taas suorat vaikutukset korostuvat palautteen, neuvojen ja roolimallien kautta.

Kun vanhemmuutta tuetaan ryhmämuotoisesti, ohjaajilla on merkityksellinen rooli avoimaisen ilmapiirin luomisessa. Ryhmämuotoisessa työskentelyssä yhdistyvät työntekijöiden tarjoama tieto sekä vanhempien omat kokemukset. Yksisuuntainen vaikuttaminen ei yleensä tuota muutosta. Muutokseen tarvitaan keskustelua ja yhteistä asioiden jakamista. Näistä keskusteluista vanhempi voi löytää itselle sopivia vaihtoehtoja, joita voi hyödyntää omassa arjessaan. Muiden tarinoiden kuunteleminen mahdollistaa sen, että vanhemmat pystyvät peilaamaan ryhmässä kerrottuja asioita omaan elämään ja vanhemmuuteensa. Näin ollen he myös usein huomaavat, etteivät ole vanhemmuuden haasteiden kanssa yksin. (Korhonen & Holopainen 2015, 10–15.) Juuri tästä on avoimessa varhaiskasvatuksessa ja vertaistuessa kyse.

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia vertaistuen kokemuksia Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä sekä avoimen päiväkotiryhmän merkitystä vanhemmille. Menetelmäsuuntauksena on laadullinen tutkimus. Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhempia. Opinnäytetyön aineiston analyysissä käytettiin apuna sisällönanalyysia ja aineiston jaottelussa teemoittelua. Tässä luvussa käsitellään tarkemmin Ristiinan avoin päiväkotiryhmä, tutkimuskysymykset, menetelmäsuuntaus, aineistonkeruumenetelmä, aineiston analyysi sekä käytännön toteutus ja aikataulu.

7.1 Ristiinan avoin päiväkotiryhmä Puuhatupa

Opinnäytetyö tehtiin tilaustyönä Ristiinan päiväkodille. Ristiinan avoin päiväkotiryhmä Puuhatupa on lasten ja aikuisten yhteinen kohtaamispaikka. Se tarjoaa kotihoidossa oleville tai vähän päivähoitoa tarvitseville lapsille ja heidän vanhemmilleen monipuolista, vanhemmuutta tukevaa toimintaa. Toiminta on maksutonta eikä siihen tarvita ennakkoilmoitusta. Avoin päiväkotiryhmä on auki maanantaista torstaihin klo. 9.00–13.00.

Siellä työskentelevät lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja, jotka vastaavat ryhmän toiminnasta. He suunnittelevat toiminnan, joka tarjoaa sekä lapsille että vanhemmille elämyksiä ja kokemuksia. Puuhatuvan viikko-ohjelmassa (Liite 5) on jokaiselle päivälle oma teema, jonka mukaan toiminta määräytyy. Teemat ovat: askartelu, kädentaidot, liikunta ja musiikki. Vanhempien toiveet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Avoimen päiväkotiryhmän palvelua käyttää säännöllisesti noin 14 perhettä. Suurin kävijämäärä on ollut helmikuussa, jolloin yhtenä päivänä aikuisia oli 14, yli kolme vuotiaita lapsia 9 ja alle 3-vuotiaita lapsia 18. Avoimessa päiväkotiryhmässä ei ole ollut yhtään päivää ilman kävijöitä. (Korhonen & Särkkä 2016.)

7.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön pääkysymykset ovat:

Minkälainen merkitys vertaistuellalla on vanhemmille ja miten se ilmenee Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä?

Minkälainen merkitys avoimella päiväkotiryhmällä on vanhemmille?

7.3 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisesta tutkimuksesta voidaan käyttää myös sanoja ymmärtävä, pehmeä ja ihmistutkimus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 23). Laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jonka tarkoituksena on löytää ja tuoda esille tosiasioita, eikä todentaa olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157–160.) Laadullisessa tutkimuksessa erilaisia aineistonkeruuta tapoja voivat olla mm. ryhmähaastattelut ja teemahaastattelut. Tärkeää on muistaa käsitellä jokaisen tutkittavan materiaalia ainutlaatuisesti ja kunnioittavasti. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhempia. Haastattelut toteutettiin vanhemmille luonnollisessa ja turvallisessa ympäristössä, eli Puuhatuvasa. Opinnäytetyön aineiston kerääminen luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa on Hirsjärven ym. (2007, 157–160) mukaan laadullisen tutkimuksen pääpiirteitä. He korostavat myös, että laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää sekä aineistonkeruun kohteena suositaan ihmisiä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vanhempien ääni kuuluviin heille merkityksellisessä asiassa. Hirsjärvi ym. (2007, 160) kertovat laadullisessa tutkimuksessa suosittavan tapaa, jossa tutkittavien näkemykset ja ääni pääsevät kuuluviin. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena ymmärtää tiettyä toimintaa, kuvata jotain tapahtumaa tai ilmiötä. Tällöin on erittäin tärkeää kerätä tutkimusaineisto sellaisilta henkilöiltä, jotka tietävät tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon tai heiltä löytyy asiasta omakohtaista kokemusta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85.) Halusimme tutkia vertaistuen kokemuksia nimenomaan sellaisilta vanhemmilta, joilla oli kokemusta Ristiinan avoimesta päiväkotiryhmästä. Haastatteluiden ajankohta suunnattiin talveen 2016 sen takia, jotta vanhemmille olisi ehtinyt kertyä kokemuksia ja ajatuksia kyseisestä toiminnasta. Ristiinan avoin päiväkotitoimi on aloittanut toimintansa vasta syksystä 2015.

7.4 Haastattelu

Opinnäytetyössä käytettiin aineistonkeruumenetelmänä haastattelua. Haastattelu on ainutlaatuinen aineistonkeruumenetelmä, sillä siinä ollaan tutkittavan kanssa suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi ym. 2013, 204). Robsonia lainataksemme: ”Kun tutkitaan ihmisiä, miksi ei käytettäisi hyväksi sitä etua, että tutkittavat itse voivat kertoa itseään koskevia asioita” (Robson 1995, 227). Haastattelu on vaativa aineistonkeruumenetelmä ja sen teko edellyttää huolellista suunnittelua sekä kouluttautumista haastattelijan rooliin. Haastattelut itsessään ovat aikaa vieviä ja niiden analysointiin menee paljon aikaa. Tutkijan täytyy osata tulkita haastateltavien vastauksia ja on tärkeää olla yleistämättä niitä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 206—207.)

Haastattelu valittiin aineistonkeruumenetelmäksi monesta syystä. Vaikka haastattelu on laaja ja aikaa vievä prosessi, saimme sen avulla selvemmin esille vanhempien mielipiteitä, kokemuksia, ajatuksia ja tunteita (Hirsjärvi & Hurme 2011, 34). Haastattelun kautta pystyttiin selventämään ja syventämään tutkittavilta saatuja tietoja. Halusimme, että tutkittava aineisto on mahdollisimman monipuolista ja rikasta, jossa on paljon käytännön esimerkkejä. Mielestämme oli myös tärkeää, että tutkittava saa tuoda esille itseään koskevia asioita vapaasti.

Opinnäytetyössä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu valittiin haastattelumenetelmäksi siksi, koska halusimme muotoilla kysymykset

valmiiksi, mutta jättää mahdollisuus lisäkysymysten esittämiseen ja järjestyksen vaihtamiseen. Koska molemmat tutkijat haastattelivat vanhemmat erikseen, oli tärkeää luotettavuuden kannalta, että kysymykset olivat samat. Valitsimme puolistrukturoidun haastattelun myös siksi, että haastattelukysymykset olivat kaikille vanhemmille samat, eikä vastausvaihtoehtoja ollut ollenkaan. Tästä syystä he saivat vastata kysymyksiin mahdollisimman vapaasti. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Valitsimme yksilöhaastattelun siitä syystä, että halusimme vanhempien saavan kertoa vapaasti omista ajatuksistaan ilman ryhmän tuomaa painetta. Toinen syy yksilöhaastatteluun oli se, että ryhmähaastattelu oli mielestämme liian haastava haastattelun muoto meille. Yksilöhaastatteluajat olivat myös helpompia toteuttaa. Ennen varsinaista haastattelutilannetta teimme myös esihaastattelun, jotta pystyimme testaamaan haastattelurunkoa, hypoteettisten kysymysten muotoilua ja aihepiirien järjestystä (Hirsjärvi & Hurme 2011, 72). Esihaastattelun jälkeen muokkasimme haastattelurunkoa (Liite 4), jotta saimme siitä mahdollisimman tarkan ja hyvän. Poistimme epäolennaisuudet ja lisäsimme tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten kannalta olennaisia kysymyksiä mukaan. Ennen haastattelutilanteen alkamista, vanhemmilta kysyttiin kirjallinen lupa haastatteluun, haastattelun nauhoittamiseen sekä haastattelun hyödyntämiseen opinnäytetyötä varten (Liite 3).

Haastattelut nauhoitettiin luotettavan tutkimustuloksen takaamiseksi. Haastattelun tallentaminen on Hirsjärven ja Hurmeen mukaan välttämätöntä. Haastattelutilanteesta tulee nauhoittamisen myötä vapaampi ja luontevampi, kun haastattelijan ei tarvitse keskittyä kirjoittamiseen, vaan hän voi olla täysin läsnä haastattelutilanteessa. Lisäksi haastattelu sujuu nopeammin, eikä siihen tule turhia katkoja. Myös sanatarkat vivahdet, kuten äänenkäyttö, tauot ja johdattelut, saadaan tallennettua nauhoituksen avulla, eikä näin ollen tutkimuksen kannalta oleellisia asioita sivuuteta. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 75, 92.) Haastatteluympäristöstä haluttiin kitkeä pois kaikki mahdolliset häiriötekijät. Tästä syystä oli sovittu avoimen päiväkotiryhmän työntekijöiden kanssa, että he varaisivat haastattelua varten jo hyvissä ajoin rauhallisen kokoushuoneen, jossa haastattelut voitaisiin toteuttaa mahdollisimman jouhevasti. Haastatteluiden kestot vaihtelivat 10 ja 20 minuutin välillä. Haastattelujen jälkeen aineisto litteroitiin, jotta se saatiin selkeästi ymmärrettävämpään muotoon. Litteroinnilla tarkoitetaan tallennetun laadullisen aineiston puhtaaksi kirjoitusta sanasta sanaan (Hirsjärvi ym. 2013, 222). Litteroitua aineistoa saatiin n. 19,5 sivua.

7.5 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aineiston analyysissä käytettiin apuna aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä ja sitä voidaan hyödyntää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Sen avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–103). Dokumentilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä auki kirjoitettua eli litteroitua vanhempien haastatteluaineistoa. Aineistolähtöisellä tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä tapaa, millä tavoin tutkija pyrkii aineistoa lähestymään. Riippuen tutkijan ongelmanasettelusta, hän voi joko pyrkiä lähestymään tekstiä kokonaisuutena, jolloin hän rakentaa tekstille oman sisällöllisen logiikan. Tai sitten hän voi hakea tekstistä merkityksiä, jotka liittyvät johonkin tiettyyn asiaan. (Valli & Aaltola 2015, 61.) Meidän tapamme lähestyä tekstiä, oli etsiä tekstistä merkityksiä, jotka liittyvät meidän tutkittavaan ilmiöön, eli avoimen päiväkotiryhmän tärkeyteen sekä vertaistuen kokemuksiin. Sisällönanalyysilla pyritään siis tiivistämään tutkittava ilmiö ja järjestämään aineisto niin, että siitä voidaan tehdä johtopäätökset (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103).

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on kolme eri vaihetta. Analysoimme opinnäytetyötä suurimmaksi osaksi näiden vaiheiden mukaan. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Pelkistimme aineiston teemoittamisen avulla. Pelkistämisen ideana on tuoda tekstistä esille olennaisimmat asiat. Tekstin merkityksenantojen ydin yritetään tavoittaa teemojen kautta. Aineistolähtöisessä lähestymistavassa aineistosta etsitään sellaisia teemoja, joista tutkittavat puhuvat. Aineistoa voi lähteä teemoittamaan myös haastattelurungon kysymysten kautta. (Valli & Aaltola 2015, 61.) Koska meidän haastattelurungon kysymykset olivat samoja, kuin mistä vanhemmat opinnäytetyössämme puhuivat, lähdimme teemoittamaan tekstiä haastattelurungon kysymysten kautta. Teemoittaessa tekstiä, se täytyy lukea useaan kertaan, jotta löytäisi rivien välistä tekstin keskeisimmät merkitykset. Kun olimme saaneet pelkistettyä litteroidun aineiston haastattelukysymysten ympärille, aloimme lusteroida eli ryhmittelemään aineistoa. Ryhmittelimme aineiston samantyylliset asiat samoihin teemoihin. Esimerkiksi kysymykset 5, 6, 7, 8, 9, 11, 16 ja 17 vastasivat kaikki avoimen päiväkotiryhmän toimintaan liittyvistä asioista. Siispä teimme niistä yhden teeman, jonka nimesimme ”Vanhempien ajatuksia Puuhatuvan toiminnasta”. Yleisiin asioihin liittyi muun muassa odotukset toiminnasta, kehitettävät asiat, ryhmän ilmapiiri ja syyt

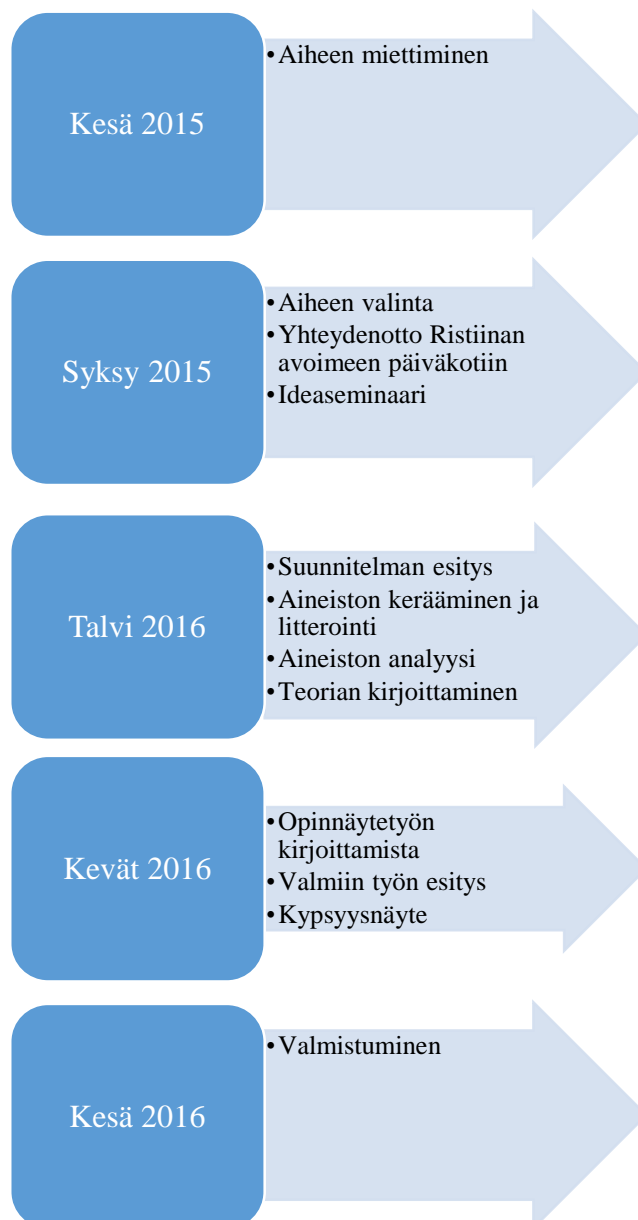
toimintaan mukaan lähtemiselle. Vertaistukeen liittyvät kysymykset ryhmittelimme yhteen teemaan. Avoimen päiväkotiryhmän tärkeys oli yksi teema. Lisäksi yksi teema oli avoimen päiväkotiryhmä merkitys lapsille. Näin ollen meillä oli neljä selkeää teemaa, josta oli hyvä jatkaa merkityssisältöjen täsmentämisiin ja johtopäätöksiin. Lopuksi teimme vielä teemoista jaon kahteen osaan tutkimuskysymysten mukaan. Näin ollen pystyimme tarkastelemaan, vastasiko opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Me käytettiin koko analyysiprosessin ajan apuna tekstinkäsittelyohjelma Wordia, koska se oli meidän mielestämme toimivin ja kätevin tapa analyysin tekemiseen. Silloin meidän ei tarvinnut erikseen kumittaa ja kirjoittaa asioita, vaan pystyimme leikkaamaan ja liittämään kaikki oleelliset asiat yhdeksi järkeväksi kokonaisuudeksi.

Yksi tärkeä osa teemoittamisessa on pysyä rehellisenä tekstiä kohtaan. Eli tekstiin ei pitäisi tuoda sellaisia teemoja, joita siellä ei ole. Tästä syystä teemoja ja merkitysverkostoja täytyy tarkastella kriittisesti. (Valli & Aaltola 2015, 62.) Me kumpikin tarkasteltiin tulkintojen pätevyyttä kriittisesti. Se oli kuitenkin aika ajoin haastavaa, koska kaikki tulokset olivat lähes samankaltaisia, jolloin ristiriitoja ei juurikaan ollut. Ainoa silmiin pistävä huomio, mikä vastauksista löydettiin, oli se, että kaikki vastaukset olivat niin samanlaisia. Voisiko olla mahdollista, että taustalla olisi ryhmäpaine, joka kenties sanattomasti pakottaisi vanhemmat vastaamaan kysymyksiin samalla tavalla. Vai onko joku muu asia, minkä takia vastaukset ovat niin samankaltaisia? Tai sitten kyseessä oli mielipide, jonka kaikki halusivat lausua samankaltaisena myös ääneen. Emme voi tietenkään täysin taata vastausten luotettavuutta, mutta uskomme, että vanhemmat puhuivat vastauksissaan totta, koska emme näe syytä, miksi he olisivat valehdelleet heille tärkeästä asiasta.

7.6 Käytännön toteutus ja aikataulu

Opinnäytetyön prosessi (Kuva 1) sai alkunsa kesällä 2015, kun aloimme pohtimaan opinnäytetyön aihetta. Aihe selkiintyi loppukesän aikana ja syksyllä 2015 olimme yhteydessä Ristiinan avoimeen päiväkotiryhmä Puuhatupaan ja kävimme siellä tutustumiskäynnillä. Opinnäytetyön aiheeseen vaikuttivat meidän oma mielenkiinto ja Ristiinan päiväkodin tarpeet. Pidimme syksyllä 2015 ideaseminaarin, jonka jälkeen opinnäytetyö lähti kunnolla liikkeelle. Ideaseminaarin jälkeen haimme tutkimuslupaa varhaiskasvatusjohtajalta (Liite 1) sekä Ristiinan päiväkodinjohtajalta (Liite 2). Tammikuussa

2016 esitimme valmiin suunnitelman suunnitelmaseminaarissa, jonka jälkeen pääsimme tekemään vanhempien haastattelut. Vanhempien haastattelut toteutettiin helmikuussa 2016. Haastattelimme vanhempia kahtena päivänä 17. ja 18. helmikuuta 2016. Haastatteluiden jälkeen aloitettiin aineiston litterointi. Aineistot litteroitiin heti samana päivänä, jotta kaikki oli vielä tuoreessa muistissa. Litteroinnin jälkeen mietimme tutkimuskysymysten pohjalta, mitä asioita haastatteluista tuli nostaa esille. Opinnäytetyön kannalta oleelliset vastaukset jaettiin teemoittelun avulla omiksi teemoiksi. Teemoittelu helpotti löytämään vastauksista samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Teemoittelu selkeytti vastauksia ja niistä oli helppo käydä tekemään pohdintoja ja johtopäätöksiä. Opinnäytetyön teoriaa kirjoitimme koko talven ja kevään 2016 aikana. Valmis opinnäytetyö esitettiin toukokuussa 2016.

KUVA 1. Opinnäytetyön prosessi

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Taustatiedot

Opinnäytetyöhön haastateltiin kuutta vanhempaa, jotka olivat iältään 27–43 vuotiaita. Kahdella vanhemmista oli yksi lapsi ja neljällä oli enemmän, kuin yksi. Viisi vanhemmista kertoi aloittaneensa Ristiinan Puuhatuvasa käymisen heti sen käynnistyttyä ja yksi sanoi aloittaneensa sen syys-lokakuussa. Kaikki vanhemmat kertoivat käyneensä Puuhatuvasa vaihtelevasti, mutta keskiarvoksi nousi n. 2 – 3 krt/vk. Puuhatuvasa käyntien määrään vaikutti vanhempien mukaan sääolosuhteet, omat menot ja lapsiperheiden arkeaamujen sujuvuus.

8.2 Vertaistuki

Jokainen vanhempi oli sitä mieltä, että oli saanut tukea ryhmän toisilta vanhemmilta. Osa vanhemmista kertoi, että tueksi riitti ainoastaan muiden vanhempien läsnäolo. Suurin osa vanhemmista kertoi samaistuneensa toisten tilanteisiin ja saaneensa sitä kautta tukea. Vanhemmat toivat esille käytännön esimerkkien tärkeyden, he sanoivat saaneensa niistä tukea. Lisäksi tuen saamisen muodoiksi mainittiin myötätunto ja henkinen tuki. Kysymyksistä jätettiin tarkoituksellisesti pois sana vertaistuki, mutta se esiintyi lähes kaikilla vanhemmilla heidän vastauksissaan.

Et saa tavallaa sitä tukee, et ei oo ainut.

Just tossa yhen äitin kans juttelin, ni miä sanoin, et: no samat ne on ongelmat kaikilla.

Kun kysyttiin tuen antamisen muotoja, moni vanhemmista ei ollut tietoisesti ajatellut antavansa tukea. Suurin osa kuitenkin asiaa mietittyään totesivat antaneensa jonkinlaista tukea muille. Monet painottivat tuen antamisessa omia kokemuksia: sekä onnistuneita että epäonnistuneita. Kuuntelua, ymmärrystä ja keskusteluihin osallistumista pi-

dettiin tärkeinä osina tuen antamista. Yksi vanhemmista kertoi yrittäneensä keksiä keinoja toista auttaakseen, vaikkei ratkaisuja olisikaan heti saatavilla. Osa vanhemmista koki muiden vanhempien hyötyneen heidän antamastaan tuesta. Se tuotti heille hyvän mielen ja he tunsivat olonsa sen kautta tärkeäksi.

Sitte ko tulee joku vaihe, et siirrytää toistesta vaiheesta toiseen ni niistä saa hyvin vertaistukee.

Kuha vaan täällä on toisia vanhempia, ni seki riittää.

Puuhatuvasa keskusteltiin vanhempien mukaan kaikenlaisista asioista. Eniten vanhempien vastauksista nousi esille ruokailut, ruuan teko, lastenkasvatus, kuivaksi opettelu ja pottajutut sekä yleiset lasten tempaukset. Myös muista asioista puhuttiin, kuten: parisuhteesta, normaaleista arkisista asioista, kotihoidon tuesta ynnä muista sellaisista.

Ihan laidasta laitaan, lapsista naisten alusvaatteisiin.

8.3 Vanhempien ajatuksia Puuhatuvan toiminnasta

Vanhemmat lähtivät Puuhatuvan toimintaan mukaan pääsääntöisesti siksi, että he saivat itselleen juttuseuraa ja lapsilleen ikäistensä leikkiseuraa. Kotiympyröistä pois pääseminen sekä vertaistuki nousivat myös merkittäviksi syiksi käydä avoimessa päiväkotiryhmässä. Toisten vanhempien positiiviset kommentit innostivat muutamaa vanhempaa lähtemään mukaan toimintaan. Yhdelle vanhemmista Puuhatupa oli apuna sosiaalisten verkostojen hankkimisessa.

Sitten myös se, että ittelleen ois seuraa, koska aika yksinäistä olla tuolla kotona.

Kyl sitä ois hyvin pienet piirit yksinään olla tuolla kotona.

Vanhemmat odottivat avoimen päiväkotiryhmän toiminnalta toisten vanhempien seuraa. Odotukset kohdistuivat myös lapsien sosiaalisiin suhteisiin. He toivoivat lastensa tutustuvan muihin lapsiin ja saavan ikäisiään leikkikavereita. Lisäksi osa vanhemmista

odotti Puuhatuvalta erilaisia virikkeellisiä toimintoja. Esimerkkeiksi he mainitsivat kädentaidot ja askartelun. Kaksi vanhemmista kertoivat odottavansa sellaista ryhmää, jonka toiminta ei liity millään tavalla uskonnollisiin asioihin. Puuhatuvan toiminta oli ylittänyt monen vanhemman odotukset. Vanhemmat kertoivat päässeensä tutustumaan uusiin ihmisiin ja saaneensa sitä kautta uusia ystäviä myös Puuhatuvan ulkopuolelle. Myös toiminnan monipuolisuutta keuhuttiin positiivisena yllätyksenä.

Kyl siinä kaipaa niiku aikuisten seuraaki.

Sit niiko meil on yhteisii harrastuksii ja muuta toiste äitien kanssa, et se on tosi kiva.

Vanhempien haastatteluista kävi ilmi, että Puuhatuvan ilmapiiri on lämmin, ystävällinen, kannustava, rento ja kaikin puolin hyvä. Vanhemmat kertoivat pystyvänsä luottamaan toisiinsa ja tätä kautta jakamaan asioita toistensa kanssa. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että uudet kävijät otetaan vastaan avoimin mielin, joka tukee omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä ryhmässä. Yksi vanhemmista kertoi yllättyneensä siitä, että ryhmän sisällä ei ollut syntynyt minkäänlaisia riitoja.

Miusta täällä on niiko aina tosi kivasti otettu vastaan, et tuntee ittensä tervetulleeks.

Tavallaa että pystyy myös luomaa toisille yhtä kivan kokemuksen tästä, ko tää on itel-lekki ollu.

Kaikki vanhemmat kertoivat olleensa yleisesti tyytyväisiä avoimen päiväkotiryhmän toimintaan, eivätkä he näe siinä juurikaan kehitettävää. Yksi vanhemmista kuitenkin toivoi esimerkiksi kiertävän erityislastentarhaopettajan vierailua Puuhatuvaan, jotta hän saisi apua ja neuvoja lapsen liittyvissä asioissa. Haastatteluissa ei erikseen kysytty kysymystä avoimen päiväkotiryhmän toiminnan jatkuvuudesta, koska haluttiin olla asian suhteen täysin puolueettomia ja neutraaleja. Tästä huolimatta ainakin kaksi vanhempaa toi esille toiveen avoimen päiväkotiryhmän toiminnan jatkumisesta myös syksyllä 2016. Jatkuvuutta pidettiin tarpeellisena ratkaisuna, koska avoin päiväkotiryhmä koettiin tärkeäksi.

Mie oon ollu kyl iha älyttömän tyytyväine.

Toiminta tuntuu, et se koko aja siitä kehittyy ja se menee vähän niinku mitä me toivottaa.

Niin tästä jatkosta, että toivottavasti tää nytte jatkuu.

Miä oon täysin tyytyväinen ja toivon et on jatkoa, varmaa muuteki äitit kokee sen samallailla.

8.4 Avoimen päiväkotiryhmän tärkeys vanhemmille

Vanhemmat näkivät työntekijöiden roolin todella tärkeänä avoimessa päiväkotiryhmässä. Vanhempien mielestä heiltä sai ammatillista näkökulmaa asioihin, esimerkiksi lapsen kasvuun liittyvissä kysymyksissä. Monen vanhemman mielestä työntekijät sopivat täydellisesti Puuhatuspaan ja heidän keskinäinen kemiansa on hyvä ja toimiva. Vanhemmat kertoivat luottavansa työntekijöiden ammattitaitoon. Vanhempien mukaan työntekijät olivat aidosti kiinnostuneita heidän asioistaan. Monien vanhempien mielestä työntekijät olivat korvaamattomana apuna pienten lasten hoidossa. Tämä antaa vanhemmille mahdollisuuden leikkiä isompien lastensa kanssa. Työntekijöiden roolia pidettiin merkittävänä myös toiminnan suunnittelun ja järjestämisen kannalta. Muutama vanhempi kertoi saavansa työntekijöiltä sellaista tukea, mitä ei välttämättä muuten elämässä saa.

Ja sit noitte pikkuvauvojen kaa ne on iha korvaamattomat apukädet.

Se, että lapsella on täällä turvallinen olo ja on niitä leikkikavereita ja ammattitaitoisen henkilökunta.

Niiltä saa sellasta tukea mitä ei muualta saa.

Huippu henkilökunta.

Kaikkien vanhempien mielestä avoimessa päiväkotiryhmässä tärkeää oli se, että on olemassa jokin kodin ulkopuolinen paikka, jossa käydä lasten kanssa. Vanhempien mielestä muiden aikuisten seura oli merkittävää. Osalla vanhemmista oma kumppani oli päivät tai jopa kokonaisen viikon yhtämittaan töissä, joten niissä tapauksissa muiden aikuisten seuran tärkeys korostui entisestään. Eri päivien teemat antoivat vanhempien mukaan vapauden valita Puuhatupaan osallistumisen vanhemman ja lapsen mielenkiinnon mukaan. Suurin osa vanhemmista piti monipuolista viikkotoimintaa merkityksellisenä. Osa mainitsi virikkeellisen toiminnan helpottavan heidän kiireistä arkeaan kotona, sillä Puuhatuvasa käynnin jälkeen vanhempien ei välttämättä tarvinnut enää keksiä kotona niin monipuolista toimintaa. Puuhatuvan etuna nähtiin myös kaikenlaisten materiaalien ja välineiden helppo saatavuus.

Jos on niiko ensimmäisen lapsen äiti ni kyllähä sitä on välillä vähä hukassa.

Tää on tosi iso henkireikä, et on oikeesti paikka mihin tulla.

Et kerta on tämmöne mihi päästää, et ei olla vaa kotona neljän seinän sisällä ja tulla hulluiks.

Kaikki kertoivat, että avoimella päiväkotiryhmällä oli heille suuri merkitys. Yksi merkittävimmistä asioista vanhemmille oli vapaus Puuhatuvan aikataulujen suhteen. Laajat aukioloajat helpottivat monien mielestä Puuhatuvasa käymistä, koska sinne ei tarvinnut kiirehtiä paikalle heti klo. 9.00, vaan pystyi saapumaan vaikka klo 10.00. Vanhempien mukaan Puuhatupa loi vapaista aukioloajoista huolimatta arkeen säännöllisen päivärytmin. Useat pitivät päivärytmiä tärkeänä, koska muuten tulee jäätyä helposti kotiin. Yksi vanhemmista painotti erityisesti sitä, että Puuhatuvasa tuntee itsensä aina tervetulleeksi. Yhdelle vanhemmalle taas Puuhatuvan merkitys kasvoi niin tärkeäksi, että hän kertoi järjestäneensä työasiansa uudelleen, jotta pääsisi osallistumaan ryhmän toimintaan.

Ei oo aikatauluihin sidottu. voi tulla niinku ite parhaaks näkee ja lähtee niinku parhaaks näkee.

Just se vapaus tulla ja mennä ja silti on kuitenkin se tekeminen ja se, että tää on niinku säännöllistä.

Eihän täällä Ristiinassa vastaavia oo ollu muita.

On se niiko säännöllisyyttä tuonu ainaki meijän arkeen.

Se, että tää on olemassa.

Mä oon sanonuki et tää on päivän pelastus ja piristys.

8.5 Vanhempien näkökulma avoimen päiväkotiryhmän tärkeydestä lapsille

Kaikki vanhemmat korostivat jossain vaiheessa haastattelua, että avoin päiväkotiryhmä on merkityksellinen lapsille. Tärkeänä pidettiin lapsille suunnattua virikkeellistä toimintaa ja sosiaalisia suhteita kodin ulkopuolella. Lasten sosiaalisia suhteita korostettiin paljon, ja vanhemmat pitivätkin arvokkaana lapsien uusia leikkikavereita. Myös oman ikäistä seuraa korostettiin ja pidettiin tärkeänä. Koska lapset ovat hyvin erilaisia luonteiltaan, oli yhden vanhemman mielestä hyvä, että lapsi kohtaa avoimessa päiväkotiryhmässä muita eriluonteisia lapsia. Tämä auttaa myös jatkossa päiväkotiin tai hoitoon siirtymisissä. Osa vanhemmista kertoi olevansa tyytyväisiä siihen, että Puuhatupa on turvallinen ympäristö lapselle.

Lapsella on täällä turvallinen olo ja on niitä leikkikavereita.

*Yhdessäolo ja sitte muitte ikäistensä kanssa touhuumine on tärkeintä tässä pikkulapsi-
iässä.*

Kyllä tää on lapsille ollu iha älyttömän tärkeätä.

Vaikka ne kotityöt jää sitte tekemättä ni ehkä tärkeintä on kuitenkin se, että lapsella on kiva, koska enemmän se tulee muistamaa sen, että oliko muita lapsia ja aktiviteetteja, ku sen, että kotona on kaikki tip top.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vanhempien haastatteluiden tuloksista pystyttiin tekemään erilaisia johtopäätöksiä. Viisi kuudesta vanhemmasta oli aloittanut avoimessa päiväkotiryhmässä käymisen heti sen käynnistyttyä. Tästä voidaan päätellä, että Ristiinan avointa päiväkotiryhmää oli jo odotettu ennen sen käynnistymistä. Tätä johtopäätöstä puoltaa myös se, että Ristiinan päiväkodille oli tullut kyselyjä avoimesta päiväkotiryhmästä jo aikaisemmin. Koska Puuhatuvasa kävi paljon eri-ikäisiä vanhempia ja monilapsisia perheitä, voidaan päätellä, että Puuhatupaan oli tervetulleita kaikki perheet taustoihin katsomatta. Tästä saa sellaisen kuvan, että toiminta on matalakynnyksistä. Avoimen päiväkotiryhmän korkeat kävijämäärät osoittavat, että se on lapsiperheille tarpeellinen ja suosittu kokoontumispaikka. Vanhempien vastausten perusteella voidaan päätellä, että avoimessa päiväkotiryhmässä käymättömyys johtuu usein vanhemmista riippumattomista syistä, kuten sääolosuhteista tai haastavista arkaamuista.

Opinnäytetyö osoittaa, että vanhemmat saavat vertaistukea avoimesta päiväkotiryhmästä monella eri tavalla. Vastauksien perusteella vertaistuen merkitys vanhemmille oli todella suuri. Vaikka kysymyksissä ei mainittu erikseen sanaa ”vertaistuki”, se nousi esille lähes kaikkien vanhempien vastauksissa. Vanhemmista kaikki kokivat myös jollain tavalla antaneensa tukea, joka kertoo siitä, että vertaistuki avoimessa päiväkotiryhmässä on vastavuoroista ja tärkeää.

Syyt Puuhatuvasa käymiselle kertovat siitä, että vanhemmat kaipaavat ympärilleen sosiaalista verkostoa sekä aikuista juttuseuraa. Lapsiarjen pyörittäminen ja kotona olo lasten kanssa saattavat tuntua joistakin aika ajoin raskaalta. Siksi voi olla helpottavaa purkaa paineita ja ajatuksia jonkun samassa tilanteessa olevan ihmisen kanssa. Vanhempien vastauksien perusteella kodin ulkopuolinen toiminta on siis todella merkittävä osa lapsiperheiden arkea. Sosiaalisen verkoston kaipuu kertoo myös mielestämme siitä, että nykyaikana monet äidit ja isät saattavat tuntea itsensä kotona lasten kanssa yksinäisiksi.

Vanhempien mielestä työntekijät ovat ammattitaitoisia ja oikea valinta avoimen päiväkotiryhmän työntekijöiksi. Heidän läsnäolonsa ja tukensa on vanhemmille tärkeää. Vanhemmat eivät nähneet Puuhatuvan toiminnassa juurikaan kehitettävää, tästä voidaan päätellä Puuhatuvan toiminnan olevan monipuolista sekä vanhemman ja lapsen

tarpeisiin vastaavaa. Puuhatuvan ympäristö on lapsen kasvua ja kehitystä tukevaa, sillä siellä otetaan huomioon monipuolisen viikko-ohjelman avulla lapsen ominaiset tavat toimia eli liikunta, leikki ja taiteellinen ilmaisu. Tämän lisäksi myös sosiaaliset taidot otetaan toiminnassa huomioon, joten toiminta tukee monipuolisesti lapsen kasvua ja kehitystä sekä on lapsen hyvinvoinnille tärkeää. Vaikka toiminta on monipuolista, sitä kehitetään jatkuvasti, jotta se pystyisi vastaamaan perheiden odotuksiin ja tarpeisiin vieläkin paremmin.

Puuhatuvan toiminta toi lapsiperheiden arkeen odotettua ja toivottua virikkeellisyyttä. Tästä voidaan päätellä, ettei lapsiperheillä ole välttämättä aikaa eikä resursseja järjestää lapselle monipuolista virikkeellistä toimintaa. Puuhatuvan toiminta helpottaa monen perheen jaksamista ja lisää vanhempien voimavaroja arjessa. Jos ei Puuhatuvan kaltaista toimintaa olisi, mihin kotona olevat vanhemmat menisivät lapsiensa kanssa viettämään aikaa kodin ulkopuolelle? Varsinkin kun osa vanhemmista ei halunnut toiminnan liittyvän uskonnollisiin asioihin. Mitä jos vanhemmat eivät pääsisi purkamaan ajatuksiaan ja tunteitaan muille aikuisille? Arjessa jaksaminen ei ainakaan lisääntyisi, päinvastoin huonovointisuus ja jopa syrjäytyminen saattaisi lisääntyä merkittävästikin. Siksi Puuhatuvan jatko syksyllä 2016 olisi lapsiperheille ehdottoman tärkeää.

10 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettiset kysymykset nousevat väistämättä esille opinnäytetyötä tehdessä, ja tutkijan pitää pystyä huomioimaan ne. Tutkimuksen lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. (Hirsjärvi 2007, 23–25.) Ihmisarvon kunnioittaminen näkyi opinnäytetyössä jo siinä vaiheessa, kun menimme ensimmäistä kertaa tapaamaan vanhempia ja kertomaan opinnäytetyöstä ja sen etenemisestä. Haastattelu aineistonkeruun muotona on melko intiimi, joten vanhempien tapaaminen ennen haastatteluja oli sekä meillä että heille arvokasta ja kunnioittavaa. Ihmisarvon kunnioitus näkyi myös siinä, että vanhemmat saivat itse päättää haastatteluihin osallistumisesta. Lisäksi pyysimme heiltä kirjallisen suostumuksen haastatteluun, sen nauhoittamiseen ja vastauksien hyödyntämiseen opinnäytetyössä. Hirsjärvi ym. (2007, 25) toteavatkin, että tutkimuksiin osallistuvilta henkilöiltä edellytetään asianmukainen suostumus. Kirjallisessa luvassa mainitsimme myös, että haastatteluiden vastaukset ovat vain meidän omassa käytössä. Haastatteluista saadut vastaukset pidettiin tarkassa säilytyksessä niin, ettei niihin päässyt kukaan ulkopuolinen käsiksi.

Eettisyyskysymyksiä aiheutti se, että Ristiina on paikkakuntana melko pieni ja ihmiset tietävät siellä melko hyvin toisensa. Haastatteluissa ja analysoinnissa sekä tulosten kirjaamisessa täytyi ottaa tarkkaan huomioon vastaajien anonyymius ja se, ettei heitä voi vastausten perusteella tunnistaa. Tästä syystä jouduimme jättämään pois joitakin tutkimuksen kannalta mahdollisesti olennaisia tietoja. Toisaalta tutkittavien eettisyyttä lisäsi se, että vanhemmat saivat osallistua haastatteluun nimettömänä.

Kaikissa tutkimuksissa tavoitellaan virheettömyyttä, joten on ensiarvoisen tärkeää pohdita tutkimuksen luotettavuutta eli realiaabeliutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Mielestämme haastattelu menetelmänä on luotettava siltä osin, että haastattelutilanteessa haastattelijan on mahdollisuus toistaa kysymys tai kertoa se mahdollisimman selkeästi, jotta haastateltava sen ymmärtää. Kyselyissä tämä ei ole välttämättä mahdollista. Tuomen & Sarajärven (2009, 73) mukaan haastattelun etuna onkin juuri sen joustavuus. Mielestämme opinnäytetyö on luotettava myös siitä syystä, että kirjoittamamme teoriat puoltavat vanhempien antamia vastauksia.

Aineistonkeruun vaiheessa käytettiin Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhempia, koska he ovat Puuhatuvan pääkäyttäjiä ja heiltä todennäköisesti sai luotettavuuden kannalta sopivia vastauksia. Toisaalta Hirsjärvi ym. (2007, 201) toteavat, että haastattelun luotettavuuteen voi vaikuttaa se, antaako vastaaja sosiaalisesti suotavia vastauksia vai ei. Haastattelutilanteessa molemmilla haastattelijoilla oli täysin samat haastattelukysymykset, ja näin ollen välttyttiin kysymyksiin liittyviltä virheiltä sekä pystyttiin vertailemaan vastauksia keskenään. Hirsjärven ym. (2007, 226) mukaan virheiden välttäminen tutkimuksessa on luotettavuuden perusta. Käytimme haastattelukysymyksissä eniten avoimia kysymyksiä, koska niillä saimme kerättyä enemmän aineistoa, joka omalta osaltaan vaikutti opinnäytetyön luotettavuuteen. Vaikka yritimme välttää haastattelutilanteessa virheitä, niin tuloksien luotettavuutta ei voi kuitenkaan taata täysin (Hirsjärvi ym. 2007, 226).

Käytimme aineistonkeruumenetelmässä apuna haastatteluiden nauhoittamista, koska se oli mielestämme luotettavampi tapa tallentaa vastaukset, kuin esimerkiksi kirjoittaminen. Nauhoittamisella saimme kaiken tiedon tallennettua, kun taas kirjoittamisessa olisi

saattanut jäädä jotain oleellista pois. Koimme myös, että haastatteluiden nauhoittaminen auttoi meitä paremmin keskittymään itse haastattelutilanteeseen, kun ei tarvinnut miettiä vastausten kirjoittamista. Vanhemmat eivät saaneet haastattelukysymyksiä etukäteen, joten heidän vastaukset saatiin haastattelutilanteessa niin rehellisesti, kuin se oli mahdollista. Toisaalta Tuomi & Sarajärvi (2009, 73) mainitsevat, että olisi suotavaa antaa haastattelukysymykset etukäteen haastateltaville, jotta heiltä saataisiin mahdollisimman paljon tietoa halutusta aiheesta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös tutkijan puolueettomuus. Puolueettomuus kysymys nousee esille siinä vaiheessa, kun tutkija pohtii omaa osuuttaan tiedonantajan kuulemisessa ja ymmärtämisessä. Tutkijan tulee miettiä tarkkaan, kuunteleeko hän tiedonantajaa itseään vai suodattuuko kuulema tutkijan oman kehyksen läpi, esimerkiksi vaikuttaako tutkijan ikä, sukupuoli, virka-asema tai uskonto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135–136.) Otimme huomioon puolueettomuus näkökulman koko opinnäytetyön teon aikana. Molemmille tutkijoille puolueettomuus oli selvää, sillä emme esimerkiksi tunteneet haastateltavia vanhempia entuudestaan. Pystyimme tällöin keskittymään haastateltavien kokonaisvaltaiseen kuuntelemiseen, eivätkä minkäänlaiset ennakkokäsitykset päässeet vaikuttamaan haastattelutilanteeseen.

Kerroimme vanhemmille suunnatussa kirjeessä, että haastattelut toteutetaan teemahaastatteluna. Lisäksi vanhemmille suunnatussa kirjeessä oli teemat, joiden mukaan kysymysten piti edetä (arjen konkreettiset asiat, oma hyvinvointi ja vanhemmuus). Laitoimme myös etukäteen heille liitteenä vanhemmuuden roolikartan, joka omalta osaltaan olisi helpottanut vanhemmuuden kysymyksiin vastaamisessa. Opinnäytetyöprosessin edetessä teemat kuitenkin poistuivat haastattelurungosta eikä vanhemmuuden roolikartalla ollut näin ollen enää merkitystä haastatteluun liittyen. Opinnäytetyön luotettavuuteen saattaa siis vaikuttaa se, että vanhemmat saivat kirjeitse haastattelusta ristiriitaista informaatiota siihen nähden, miten haastattelut lopulta toteutettiin.

Opinnäytetyön luotettavuutta heikentää meidän mielestämme tutkimuksen lyhyt kesto. Monien asioiden summa vaikutti siihen, että opinnäytetyö ei olisi voinut kestää kovin paljon kauemmin. Mielestämme kuitenkin kiireellinen aikataulu loi omalta osaltaan haasteen siihen, että saimme kaikki oleelliset ja tärkeät asiat kootuksi tutkimukseen.

Jäimme pohtimaan opinnäytetyön loppuvaiheessa myös sitä, että itse haastattelu menetelmässä luotettavuutta voi heikentää se, että ihmiset eivät välttämättä puhu totta. Saimme kuitenkin haastatteluista tarpeeksi kattavia sekä samankaltaisia vastauksia, joten se kumoaa mielestämme pohdinnan.

11 POHDINTA

Kun saimme Ristiinan päiväkodilta tilauksen opinnäytetyöstä, olimme molemmat innoissamme. Aihe kiinnosti meitä paljon siksi, koska se oli ajankohtainen ja uusi, mutta kuitenkin melko tuntematon. Opinnäytetyöprosessi lähti etenemään sujuvasti. Kun aihe oli muokkautunut sopivaksi, niin menimme melkein heti tutustumaan Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän toimintaan ja siellä käyviin vanhempiin. Motivaatio oli molemmilla korkealla ja halusimme jo kovasti päästä tekemään itse opinnäytetyötä. Kun vihdoin pääsimme tekemään opinnäytetyötä, se eteni aikataulun mukaisesti. Yhtenä isona haasteena meillä oli löytää tarpeeksi teoretietoa avoimesta varhaiskasvatuksesta. Kaikesta huolimatta tietoa löytyi ja pääsimme etenemään opinnäytetyössämme haastatteluihin. Haastattelut olivat jännittäviä, sillä kummallakaan meistä ei ollut aiempaa kokemusta tutkimukseen liittyvästä haastattelusta. Haastattelut sujuivat kuitenkin todella hyvin ja ne olivatkin kummankin mielestä opinnäytetyön kivoin osuus. Meitä varoiteltiin litteroinnista etukäteen, mutta me koimme sen nopeaksi ja helpoksi.

Meidän mielestämme avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta puhutaan liian vähän ja siitä syystä moni ei edes tiedä, mitä se on. Sitä ei myöskään mainita sanallakaan uudessa varhaiskasvatuslaissa, mikä huolestuttaa meitä. Meidän mielestämme lapsiperheiden haasteet lisääntyvät koko ajan ja näin ollen he tarvitsisivat nimenomaan avoimen varhaiskasvatuksen kaltaista tukea ja toimintaa. Toivoisimmekin, että tulevaisuudessa avoin varhaiskasvatus tulisi yhä enemmän ihmisten tietoisuuteen, jotta tukea saisi mahdollisimman moni lapsiperhe. Jos avoin varhaiskasvatus saataisiin lakiin kuuluvaksi, sen järjestäminenkin olisi kunnille turvattu. Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhemmista huokui ilo ja kiitollisuus Puuhatuvan toimintaa kohtaan. Se vaikutti aidosti olevan heille tärkeä ja tarpeellinen osa arkea. Meidän mielestämme oli hienoa, että vaikka Ristiina ei ole kovin suuri kunta, niin siitä huolimatta Puuhatuvan kävijämäärät olivat korkeat.

Mielestämme opinnäytetyö vastasi molempiin tutkimuskysymyksiimme. Perustelemme väitteen opinnäytetyön kohdissa 8 ja 9, tulosten ja johtopäätösten muodossa. Opinnäytetyömme tuotti uutta tietoa, sillä Ristiinan avointa päiväkotiryhmää ei ole aiemmin tutkittu. Tavoitteenamme oli saada vanhempien ääni kuuluviin heille tärkeässä asiassa. Mielestämme tavoite onnistui, sillä saimme haastatteluissa kattavasti tietoa vanhemmilta heille tärkeän asian eli avoimen päiväkotiryhmän suhteen. Vanhempien äänien eli haastattelujen kautta saimme myös riittävät tutkimustulokset ja johtopäätökset siihen, että avoin päiväkotiryhmä on todella heille tarpeellinen ja merkityksellinen. Jatkotutkimuksia opinnäytetyöhön liittyen voisi olla esimerkiksi: Jos Puuhatuva toiminta jatkuu syksyllä, mitkä ovat syyt jatkumisen takana? Tai jos toiminta jatkuu, voisi tutkia kävijämääriä ja verrata ensimmäisen toimintakauden ja toisen toimintakauden kävijämääriä keskenään.

Parannettavaa näemme aikatauluissa. Koemme, että olisimme voineet tehdä opinnäytetyötä vielä tiiviimmin ja intensiivisemmin. Emme kuitenkaan näe asiaa harmillisena. Olisimme voineet myös hyödyntää kirjaston henkilökuntaa tiedon hankinnassa, mutta tajusimme sen liian myöhään. Vaikka opinnäytetyöprosessimme ei ollut täydellinen, se opetti meille paljon. Opimme esimerkiksi sen, kuinka tärkeää on ihmisten välinen keskinäinen hyvä kommunikointi. Lisäksi opimme aikatauluttamista sekä tutkimuksen eri vaiheet. Meille opinnäytetyössä haastavinta oli tutkimuksen eri vaiheet, sillä ne olivat teoriassa melko monimutkaisia. Kirjallisuutta lukemalla ja muilta apua kysymällä saimme kuitenkin kattavan ja hyvän tiedon opinnäytetyön prosessista. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen oli opettavaista. Olemme nyt yhden kokemuksen verran rikkaampia.

LÄHTEET

Aaltonen, Riitta, Lehtinen, Taisto, Leppänen, Kyllikki, Peltonen, Tiina, Tarvo, Marja-Terttu, Tuunainen, Päivi & Viherä-Toivonen, Anne 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. PDF-dokumentti. http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi_pedagoginen_tuki_varhaiskasvatuksessa_2008.pdf. Ei päivitystietoja. Luettu 2.3.2016.

Alila, Kirsi & Portell, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Avoin päiväkotitikantanssi 2016. WWW-dokumentti. http://www.savonlinna.fi/asukas/kasvatus_ja_opetus/paivahoito_ja_varhaiskasvatus/avoin_paivakoti_tikantanssi. Ei päivitystietoja. Luettu 15.1.2016

Avoin päiväkotitoiminta. 2016. Rovaniemen kaupunki. WWW-dokumentti. <http://www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Lasten-paivahoito/Avoin-varhaiskasvatus/Avoin-paivakoti>. Ei päivitystietoja. Luettu 23.2.2016

Heikka, Johanna, Hujala, Eeva & Turja, Leena 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Helsinki: Multiprint Oy.

Helminen, Marja-Liisa & Iso-Heiniemi, Mari 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2007. Tutki ja Kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2013. Tutki ja Kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus

Kariluoma, Virpi 2013. Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tilannekatsaus. WWW-dokumentti. <http://ah.turku.fi/kasosvpj/2013/0529004x/Images/1240325.pdf>. Ei päivitystietoja. Luettu 2.3.2016

Karjalainen, Minna & Rouhento, Katri 2006. Leikkivä lapsi. Kehittyvä lapsi, 4-6 vuotiaan lapsen leikki. Vinkkejä vanhemmille. PDF-dokumentti. http://www.hameenlinna.fi/pages/399326/opas_versio_paksuille_kansille_21.pdf. Ei päivitystietoja. Luettu 25.2.2016.

Kinnunen, Tuula 2006. Vertaistuki erityislapsen vanhempien voimavarana. Tampere: Juvenes Print oy.

Korhonen, Satu & Holopainen, Laura 2015. Vanhempana vahvemmaksi-kohti myönteistä vuorovaikutusta. Jyväskylä: Grano Oy.

Kurtti, Tuomas & Helander, Merike 2014. Lapsiasiavaltuutetun lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten päivähoidosta. WWW-dokumentti: <http://lapsiasia.fi/tata-mielta/lausunnot-2/lausunnot-2014/lapsiasiavaltuutetun-lausunto-luonnokseen-hallituksen-esitykseksi-eduskunnalle-laeiksi-lasten-paivahoidosta-subjektiivisen-paivahoidon-rajoittaminen/>. Päivitetty 27.5.2014. Luettu 29.1.2016.

Kristeri, Irene 2002. Vahvaan vanhemmuuteen. Hämeenlinna: Karisto Oy kirjapaino.

Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi. Tampere: Juvanes Print-Suomen yliopistopaino Oy.

Leikki. Oletteko te vain leikkineet tänään? 2010. PDF-dokumentti. <https://www.thl.fi/documents/605877/747474/leikissa+lapsen+sisainen+ja+ulkoinen+maailma+kohtaavat.pdf/8acaf3f2-4379-4016-b3b6-7b9cca34b7ff>. Ei päivitystietoja. Luettu 3.3.2016.

Leikin merkitys lapselle 2016. WWW-dokumentti. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/. Ei päivitystietoja. Luettu 25.2.2016

Lounatvuori, Sisko & Lindqvist, Ulla 2008. Varhainen tuki - kohti hyviä käytäntöjä-opas. Helsinki. WWW-dokumentti: <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/69e094004a1563bd951bf5b546fc4d01/VarhTuki-NETTI.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=69e094004a1563bd951bf5b546fc4d01>. Ei päivitystietoja. Luettu 15.1.2016

Mahkonen, Sami 2015. Varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita.

Playgroup movement 2016. WWW-dokumentti. http://www.playgroupmovement.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=2. Ei päivitystietoja. Luettu 12.1.2016.

Ritmala, Marjo, Ojanen, Tuija, Sivé, Tuula, Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2010. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro oy.

Rönkä, Anne ym. 2009. Perhe-elämän paletti. Juva: WS Bookwell Oy.

Sinkkonen, Jari 2006. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. WWW-dokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114371/Opp200414.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoja. Luettu 13.3.2016.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy.

Uusimäki, Mervi 2005. Perhetyötäkö kaikki? Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Valli, Raine & Aaltola, Juhani 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Juva: Bookwell Oy.

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö 2016. Opetushallitus. WWW-dokumentti. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus. Ei päivitystietoja. Luettu 11.3.2016.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino oy.

Vertaistuki. 2016. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki>. Päivitetty 24.7.2015. Luettu 23.2.2016

Vertaisryhmät 2016. WWW-dokumentti. <http://www.mll.fi/perheille/vertaisryhmat/>. Ei päivitystietoja. Luettu 1.3.2016.

Viljamaa, Marja-Leena 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Lievestuore: Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä and ER-paino Ky.

Viljanen, Terhi 2010. ”Eniten mä pelkäsin että mä jään yksin”. Tutkimus sosiaalisen tuen tarpeesta äitiyden ensimmäisen vuoden aikana. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto.

Mikkeli
Varhaiskasvatusjohtaja
Muut päätökset

Ote viranhaltijapäätöksestä
08.02.2016

1 (3)
§ 4

MliDno-2016-135

Tutkimusluvan myöntäminen Ella Kuvalle ja Jenni Pöntiselle

Mikkelin Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Ella Kuva ja Jenni Pöntinen anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyö on tilaustyö Ristiinan päiväkodilta ja tarkoituksena on tutkia avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarpeellisuutta Ristiinan alueella. Tarkoituksena on kartoittaa vertaistuen kokemuksia Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä.

Tutkimusaineisto kerätään haastattelemalla Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhempia vertaistuen kokemuksista heidän suostumuksellaan helmikuussa 2016. Haastattelut nauhoitetaan ja haastatteluaineistoja hyödynnetään opinnäytetyön raportoinnissa ja tulosten esittämisessä.

Päätöksen peruste

Mikkelin kaupungin sivistystoimen toimintasääntö 5.2.2.

Päätös

Myönnän Ella Kuvalle ja Jenni Pöntiselle tutkimusluvan opinnäytetön tekemistä varten, edellyttäen, että he noudattavat ehdotonta salassapitovelvollisuutta kerättävässä aineistossa mahdollisesti esiin tulevien yksilöä tai perhettä koskevien seikkojen suhteen. Lisäksi edellytetään, että yksi kappale tutkielmasta luovutetaan varhaiskasvatusjohtajan käyttöön.

Tiedoksi

Kuva, Pöntinen, päiväkodinjohtaja Päivi Kuva, kasvatus- ja opetusjohtaja

Mikkeli
Varhaiskasvatusjohtaja
Muut päätökset

Ote viranhaltijapäätöksestä
08.02.2016

3 (3)
§ 4

Oikaisuvaatimus

4

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*), sekä
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
Oikaisuvaatimus on toimitettava Mikkelin kaupungin kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.
Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.
Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluihminen tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Mikkelin kaupunki
Kasvatus- ja opetuslautakunta
PL 206 (Maaherrankatu 9 - 11), 50101 MIKKELI

LIITE 1(3).
Tutkimuslupa

Mikkeli
Varhaiskasvatusjohtaja
Muut päätökset

Ote viranhaltijapäätöksestä
08.02.2016

2 (3)
§ 4

Allekirjoitus

Pirjo Vartiainen, varhaiskasvatusjohtaja

Viranhaltijapäätös pidetään nähtävillä 12.2.2016 sivistystoimen
varhaiskasvatuksessa, os. Maaherrankatu 9-11, 3 krs. Mikkeli

Otteen viranhaltijapäätöksestä oikeaksi todistaa

Mikkelissä 8 / 2 2016

Satu Komppa
toimistos sihteeri

Tiedoksianto asianosaiselle

Kuva, Pöntinen, päiväkodinjohtaja Päivi Kuva, kasvatus- ja opetusjohtaja

Päiväkodin tutkimuslupa

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Ristiinan päiväkotä

Opiskelemme Mikkelin ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haemme organisaatioltanne tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Tämä opinnäytetyö on tilaustyö Ristiinan päiväkodilta, ja sen tarkoituksena on vahvistaa avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarpeellisuutta Ristiinan alueella. Opinnäytetyön aiheena on tutkia vertaistuen kokemuksia Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä. Keräämme tutkimusaineiston haastattelemalla Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhempia helmikuun 2016 aikana.

Pyydämme tällä lupalomakkeella lupaa:

- a) haastatella avoimen päiväkotiryhmän vanhempia vertaistuen kokemuksista helmikuussa 2016,
- b) nauhoittaa vanhempien haastattelut,
- c) hyödyntää haastatteluaineistoja opinnäytetyömme raportoinnissa ja tulosten esittämisessä.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Sitoudumme noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäännöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillään, ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, josta tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastatteluaineistot ovat ainoastaan omassa käytössämme.

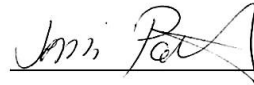
Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä ajankohtana tahansa. Pyydämme vielä erikseen tutkimusluvan opinnäytetyöhön osallistuvilta vanhemmilta.

Annamme mielellämme opinnäytetyöstä lisätietoja.

Ella Kuva, sosionomiopiskelija

Ella-Lydia.Kuva@edu.mamk.fi

Jenni Pöntinen, sosionomiopiskelija

Jenni.Pontinen@edu.mamk.fi

Opinnäytetyötämme ohjaa Virve Jussila. Halutessanne voitte olla myös häneen yhteydessä työhön liittyvissä kysymyksissä (Virve.Jussila@mamk.fi)

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Ella Kuvalle ja Jenni Pöntiselle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia kohdissa a-c mainituilla tavoilla.

Distunassa 8.2.16 Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimen selvitys

Haastattelulupahakemus

Opiskelemme Mikkelin ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haemme tutkimuslupaa opintoihin kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tutkia vertaistuen kokemuksia Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä. Tarkoituksemme on kerätä tutkimusaineisto haastattelemalla Ristiinan avoimen päiväkotiryhmän vanhempia helmikuussa 2016.

Pyydämme tällä lupalomakkeella lupaa

- a) haastatella teitä vertaistuen kokemuksista ja avoimen päiväkotiryhmän merkityksestä
- b) nauhoittaa haastattelut
- c) hyödyntää haastatteluaineistoa opinnäytetyömme raportoinnissa ja tulosten esittämisessä. Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtaiskunnallisessa Theseus-tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Sitoudumme noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitopäätöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. Emme mainitse nimeänne loppuraportissa, ja mahdolliset suorat lainaukset teemme tavalla, josta henkilöllisyyttänne ei voida välittömästi tunnistaa. Haastatteluaineisto on ainoastaan meidän omassa käytössämme.

Ella Kuva & Jenni Pöntinen

Sosionomiopiskelijat

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Haastatteluluvan myöntäminen

Minä _____

annan suostumukseni haastatteluun, haastattelun nauhoittamiseen sekä aineiston hyödyntämiseen opinnäytetyön raportoinnissa

Paikka ja aika

HAASTATTELURUNKO

1. Sukupuoli?
2. Ikä?
3. Perhemuoto: avoliitto/avioliitto/ yksinhuoltaja/uusioperhe, muu, mikä?
4. Lapsien lukumäärä: 1/tai enemmän?
5. Kuinka usein käyt avoimessa päiväkotiryhmässä?
6. Kuinka pitkään olet käynyt Ristiinan avoimessa päiväkotiryhmässä?
7. Mikä sai sinut lähtemään mukaan avoimen päiväkotiryhmän toimintaan?
8. Minkälaisia odotuksia sinulla oli avoimen päiväkotiryhmän suhteen?
9. Onko avoimessa päiväkotiryhmässä tullut vastaan jotain sellaista jota et osannut odottaa? Jos on, niin mitä?
10. Millainen merkitys avoimella päiväkotiryhmällä on sinulle ja perheellesi?
11. Millainen on ryhmän ilmapiiri?
12. Millaisista asioista keskustellette toisten vanhempien kanssa?
13. Koetko, että olet saanut tukea toisilta vanhemmilta?
14. Millaista tukea olet saanut toisilta vanhemmilta?
15. Millä tavoin sinä pyrit tukemaan toisia vanhempia?
16. Millaisena koet työntekijöiden roolin avoimessa päiväkotiryhmässä?
17. Näetkö avoimen päiväkotiryhmän toiminnassa kehitettävää? Jos, niin mitä?
18. Mikä on mielestäsi tärkeintä avoimen päiväkotiryhmän toiminnassa?
19. Vapaa sana

PUUHATUVAN VIIKKO-OHJELMA

Maanantai: askartelua

Tiistai: kädentöitä esim. leivontaa, muovailua, maalausta

Keskiviikko: liikuntaa salissa alkaen
klo. 10.00

Torstai: musisointia